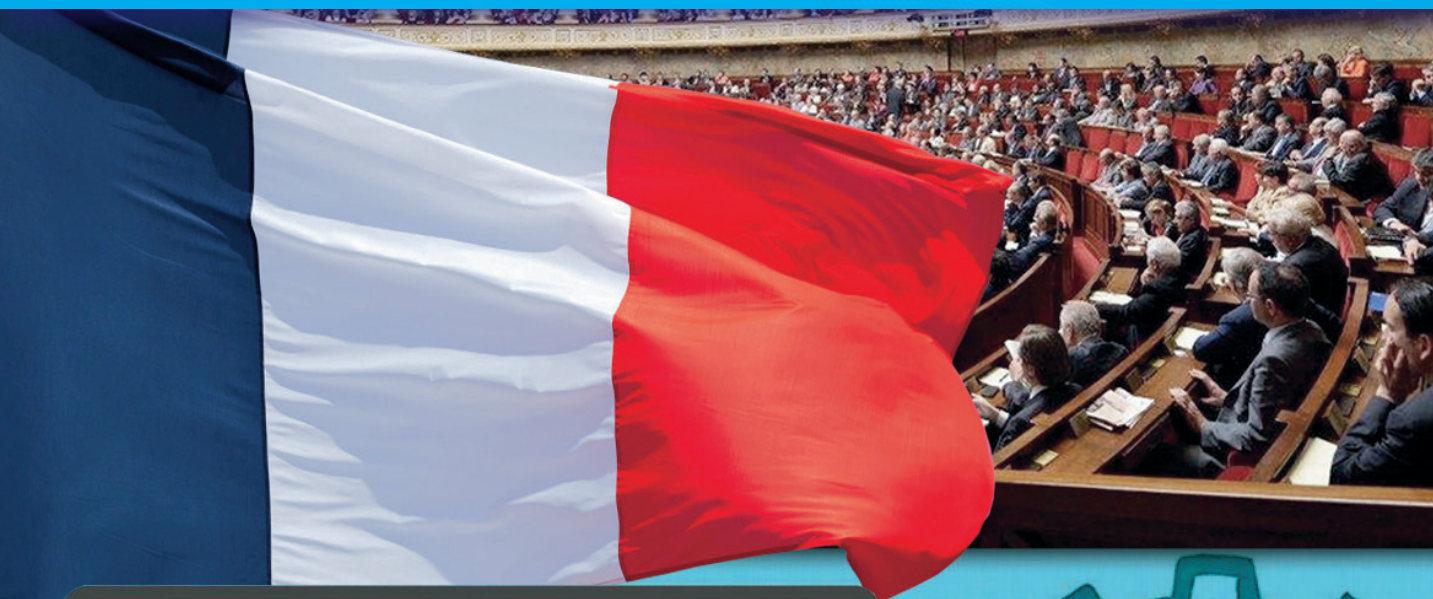

กฤษฎีกา

ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๔ เมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๙

www.krisdika.go.th

• **ประมวลกฎหมาย**
“วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” ของฝรั่งเศส

• **การก้าวไปสู่รัฐบาลดิจิทัล**
(Digital Government)

• **ระบบการชำระเงิน**
แบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ
(National e-Payment)

คณะกรรมการกฤษฎีกา พร้อมด้วยนายดิศต โทตระกิตย์ เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้บริหาร ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ทูลเกล้าฯ ถวายแจกันดอกไม้และลงนามถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอให้พระองค์ทรงมีพระพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรงและหายจากพระอาการประชวรโดยเร็ว เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ ศาลาสหทัยสมาคม ในพระบรมมหาราชวัง

บทบรรณาธิการ

กฎหมายการสนับนี้ได้รับรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันด้านต่าง ๆ มาให้ผู้อ่านได้รับทราบเพื่อไม่ให้เกิดยุค เรื่องแรกเป็นเรื่อง “ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์” ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ โดยมีเป้าหมายให้การชำระเงินของไทยเข้าสู่ระบบดังกล่าวทดแทนการชำระเงินแบบเงินสดอย่างครบวงจร ภายในหนึ่งปีครึ่ง สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล สนใจติดตามได้ในคอลัมน์เทคโนโลยีสารสนเทศ อีกเรื่องเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศสิงคโปร์ โดยสิงคโปร์ได้เริ่มดำเนินการระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์มาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๕ สำหรับประเทศไทยก็ได้มีการใช้ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นทางการแล้วในศาลแขวงดอนเมือง แต่ก็ยังเป็นเพียงการใช้เฉพาะเรื่องการวางระบบจัดเก็บข้อมูล ยังไม่ได้มีการให้บริการในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับคดี เช่น การเชื่อมต่อข้อมูลกับองค์กรอื่นของรัฐ การจัดการองค์ความรู้ทางกฎหมาย ติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ในคอลัมน์ข่าวสารพัฒนากฎหมาย อีกเรื่องเป็นเรื่องเกี่ยวกับ “รัฐบาลดิจิทัล” ตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยระยะ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑) โดยมีเป้าหมายที่จะยกระดับเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน มีการดำเนินงานแบบอัจฉริยะ ให้บริการโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางภายใน ๓ ปี ติดตามรายละเอียดได้ในบทความทางกฎหมาย สก๊อปพิเศษนำเสนอเรื่อง “ประมวลกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองของฝรั่งเศส” เราเคยได้ยินแต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ประมวลกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองในประเทศไทยยังไม่มี ในอนาคตควรมีหรือไม่ มีแล้วเป็นประโยชน์อย่างไร ติดตามแนวคิด ความเป็นมา กระบวนการจัดทำเรื่องนี้ของประเทศฝรั่งเศสได้ในกฎหมายการสนับนี้ มาติดตามเรื่องเบา ๆ เช่นเรื่องอาหารการกินกันบ้าง บทความทางกฎหมายนำเสนอ วัชระ อาหารญี่ปุ่นสู่การเป็นมรดกโลก วัชระคืออะไร การเป็นมรดกโลกต้องมียังประกอบอย่างไร อาหารไทยจะสามารถขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกได้หรือไม่ สนใจติดตามกันได้ แล้วพบกับสาระดี ๆ เช่นนี้ได้ในกฎหมายการสนับหน้า

บรรณาธิการ

บทความ ข้อความ หรือความเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในกฎหมายการสนับนี้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฎหมายและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

สารบัญ

- เทคโนโลยีสารสนเทศ
 - ๒ ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment)
- ความเห็นทางกฎหมาย
 - ๔ ความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการกฎหมายที่น่าสนใจ
 - ๘ ความเห็นทางกฎหมายที่น่าสนใจ
- สก๊อปพิเศษ
 - ๑๐ ประมวลกฎหมาย “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” ของฝรั่งเศส
- ข่าวสารพัฒนากฎหมาย
 - ๑๖ ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) : เรียนรู้ประสบการณ์จากประเทศสิงคโปร์
- บทความทางกฎหมาย
 - ๑๙ การก้าวไปสู่รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government)
- เรื่องน่ารู้
 - ๒๐ วัชระ อาหารญี่ปุ่นสู่การเป็นมรดกโลก
 - ๒๕ หลักรัตนธรรม ในการบริหารราชการแผ่นดิน
- เจาะลึกกฎหมาย
 - ๒๘ คำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฎหมาย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙
- ประโยชน์จากร่างกฎหมาย
 - บทหลัก ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งจัดตั้งและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายดิศพัทธ์ อดิระกิตต์

เลขาธิการคณะกรรมการกฎหมาย

นายนิพนธ์ อดิระกิตต์

นางสาวจรรวณ เสงตะกูล

นายวรรณชัย บุญบำรุง

นายปกรณ์ นิลประพันธ์

รองเลขาธิการคณะกรรมการกฎหมาย

และกรรมการร่างกฎหมายประจำทุกท่าน

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการกฎหมาย

กองบรรณาธิการ

นางกรรณกนก ช่างกลึงเหมาะ นายพนพล เกียรติสุข

นายเชวง ไทยยิ่ง

นางพนธ์นันท์ อดิระกิตต์

นางพงษ์สวาท ภายอรุณสุข

นางสาววันดี สุชาติกุลวิทย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวพรเพ็ญ คำบุญวัฒน์

นางสาวรัชณี สังข์ทองงาม

นางเกลิณี แสงสุวรรณ

นางชุติมา ใหญ่น้อย

นายพนพล เปลิณเสวี

จัดทำโดย

ส่วนช่วยอำนวยความสะดวกและประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการกฎหมาย

เลขที่ ๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๒-๐๒๐๖-๙ ต่อ ๑๒๐๕, ๑๖๔๐

โทรสาร ๐-๒๒๒๐-๗๖๓๙

www.krisdika.go.th, www.lawreform.go.th

ระบบการชำระเงิน

แบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment)

ส่วนสารสนเทศ สำนักงานเลขาธิการ

ในกรณีที่พบข้อบกพร่องหลายประการ เช่น บัตรประชาชน ใบขับขี่ บัตรรถไฟฟ้า บัตรเครดิต บัตรร้านอาหาร ฯลฯ จนบัตร ล้นกระเป๋ า ปัญหาที่กำลังจะลดลงเมื่อรัฐบาลไทยกำลังเดิน หน้าตามแผน National e-Payment ซึ่งถือเป็นก้าวอย่างสำคัญ ที่จะพลิกโฉมรูปแบบการชำระเงินของไทยในอนาคต กลุ่ม ผู้บริโภคน่าจะเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์สูงสุด เพราะการ โอนเงินหรือการชำระเงินในชีวิตประจำวันจะมีความสะดวก มากขึ้น ไม่ต้องพกเงินสดมากเกินไปเหมือนเมื่อก่อน เป็นผลจาก ค่าธรรมเนียมการใช้บริการโอนเงินต่อรายการที่ถูกกล่ วมูลค่า ขึ้นต่ำในการชำระเงินโดยใช้บัตรที่ลดลง ความปลอดภัยที่ เพิ่มขึ้น และการติดต่อภาครัฐที่จะมีความสะดวกมากขึ้น

เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโครงสร้าง ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan) ซึ่งเป็นรูปแบบการชำระเงิน ของไทยในอนาคต เนื่องจากหลักสำคัญของแผนดังกล่าว คือการพัฒนาการชำระเงินของไทยให้เข้าสู่ระบบการ ชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) เพื่อทดแทน การชำระเงินแบบเงินสดอย่างครบวงจรภายในอีก ๑ ปีครึ่ง สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ ใช้ในกิจกรรมและกระบวนการทางเศรษฐกิจและสังคมของ ทุกภาคส่วน

ทั้งนี้ National e-Payment Master Plan ประกอบด้วยแผนงานสำคัญ ๕ โครงการ ได้แก่

๑. โครงการระบบการชำระเงินแบบ Any ID โครงการนี้ ตรงตามชื่อ คือ เอา ID (เลขบัตรประชาชน) มาใช้ในการ โอนเงิน จ่ายเงิน ชำระบริการทั้งออนไลน์ ออฟไลน์ ในตอน เริ่มต้นจะใช้เลขบัตรประชาชนและหมายเลขโทรศัพท์ ควบคู่กัน โดยในไตรมาส ๒ จะมีการเปิดให้ประชาชนไป ลงทะเบียนใช้ e-Payment

๒. โครงการการขยายการใช้บัตรโดยติดตั้งเครื่องรับ e-Payment เมื่อทุกคนมีบัตรก็ต้องมีการขยายการเข้าถึง โดยจะเพิ่มปริมาณเครื่องรูดบัตร (EDC) ให้เป็น ๒ ล้านเครื่อง จากปัจจุบันมีอยู่ประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ เครื่อง ครอบคลุม ประชาชนทั่วประเทศ โดยมีการเปิดเผยเบื้องต้นว่า มูลค่า การชำระเงินขั้นต่ำคือ ๒๐ บาท

๓. โครงการระบบภาษีและเอกสารธุรกรรม อิเล็กทรอนิกส์ การใช้ National e-Payment จะช่วยให้ ระบบการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลดีขึ้น ทำให้ธุรกิจที่ ไม่เสียภาษีหรือเศรษฐกิจนอกระบบ (Shadow Economy) เช่นการขายของออนไลน์ต้องเข้าสู่ระบบมากขึ้น และ เมื่อรวมกับนโยบายหนึ่ง SME หนึ่งบัญชีก็น่าจะทำให้ e-Payment เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น

๔. โครงการ e-Payment ภาครัฐ การทำงานของ ภาครัฐมักถูกตำหนิว่าล่าช้า การนำระบบ e-Payment มาใช้ กับองค์กรภาครัฐจะช่วยให้การทำงานรวดเร็วยิ่งขึ้น และ ต่อไปสำเนาเอกสารคงไม่มีความจำเป็น

๕. โครงการการให้ความรู้และส่งเสริมการใช้ธุรกรรม อิเล็กทรอนิกส์ คือ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วภูมิภาค ไม่เฉพาะในกรุงเทพฯ ได้เห็นประโยชน์จาก e-Payment และมอบสิทธิประโยชน์ เช่น การขึ้นรถเมล์ฟรีให้แก่ผู้มี รายได้ต่ำอย่างแท้จริง

ในการขับเคลื่อนโครงการทั้ง ๕ จะดำเนินการผ่าน “คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment” โดยจะเร่งดำเนินการตามแผนและคาดว่าจะในส่วนแรกจะพร้อมใช้งานได้ในช่วงกลางปี ๒๕๕๙

ประชาชน ภาคธุรกิจ ภาครัฐบาล และประเทศในภาพรวมจะได้รับประโยชน์โดยรวมจากการดำเนินการตาม National E-Payment Master Plan ดังนี้

๑) ประชาชน จะช่วยยกระดับวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ให้สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินและบริการ e-Payment ได้อย่างสะดวกรวดเร็วด้วยค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม พร้อมทั้งส่งเสริมการขยายการใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์เพื่อทดแทนการใช้เงินสดจากการกระจายจุดรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น และการทำให้การโอนเงินและการรับชำระเงินสามารถทำได้โดยง่าย โดยใช้เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือหมายเลขกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ นอกเหนือจากการใช้เลขที่บัญชีธนาคารอย่างในปัจจุบัน นอกจากนั้น ประชาชนกลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือกลุ่มผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลจะมีช่องทางการขึ้นทะเบียนที่เข้าถึงได้ง่าย โดยดำเนินการผ่านสาขาของสถาบันการเงินซึ่งจะมีระบบการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งประชาชนจะสามารถใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อในการรับเงินช่วยเหลือ และนำไปใช้จ่ายผ่านร้านค้าหรือนำไปใช้กับบริการต่าง ๆ ของภาครัฐตามที่รัฐบาลจะกำหนดต่อไป (เช่น ระบบขนส่งสาธารณะ และระบบการรักษาพยาบาล เป็นต้น)

๒) ภาคธุรกิจ จะสามารถพัฒนาศักยภาพการแข่งขัน และสร้างโอกาสทางธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) จากการโอนเงินและการรับชำระเงินเพื่อการค้าและบริการผ่านระบบ e-Payment ที่ครบวงจร ด้วยต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถรับชำระเงินได้หลากหลายรูปแบบขึ้นโดยระบบ e-Payment นี้ ในที่สุดระบบนี้จะเข้ามาทดแทนวิธีการชำระเงินแบบเดิม ๆ ที่ใช้เงินสดหรือเช็ค ซึ่งจะช่วยลดขั้นตอนกระบวนการและเอกสารต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจ

๓) ภาครัฐบาล จะช่วยให้ภาครัฐมีฐานข้อมูลทะเบียนที่ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน สามารถบริหารจัดการเงินช่วยเหลือได้ตรงตามวัตถุประสงค์ มั่นใจได้ว่าจะถึงมือประชาชนอย่างถูกต้อง และลดโอกาสที่จะเกิดการทุจริต ซึ่งจะช่วยให้ภาครัฐสามารถบริหารจัดการเงินงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใสมากขึ้น นอกจากนั้น การบูรณาการระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยลดต้นทุนของระบบผ่านการพัฒนาระบบ e-Tax Invoice ระบบนำส่งข้อมูลภาษีมูลค่าเพิ่ม และระบบนำส่งภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ซึ่งจะช่วยให้ภาครัฐมีฐานข้อมูลภาษีที่ครบถ้วนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายการบริหารจัดการเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทัวถึง และเป็นธรรม อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการรายได้ที่ดีเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศต่อไป

๔) ประเทศในภาพรวม แผนยุทธศาสตร์นี้คาดว่าจะช่วยให้ประหยัดต้นทุนของระบบเศรษฐกิจในภาพรวมได้ประมาณ ๗๕,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี เนื่องจากประชาชนสามารถลดต้นทุนจากการพกพาเงินสดและหันมาใช้ในการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แทน และมีความสะดวกมากขึ้นจากการเชื่อมโยงของระบบชำระเงินผ่านช่องทางที่หลากหลาย ภาคการธนาคารจะสามารถประหยัดต้นทุนประมาณ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี จากการลดต้นทุนการพิมพ์ธนบัตร การบริหารจัดการเงินสดและเช็ค และต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินสดที่เก็บไว้ในศูนย์จัดการเงินสด ภาคธุรกิจรวมถึงร้านค้าที่สามารถประหยัดต้นทุนประมาณ ๔๕,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี จากการลดต้นทุนการบริหารจัดการเก็บเงินสดและเช็ค และการพิมพ์และจัดส่งเอกสารใบกำกับภาษี

ที่มา: <http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-16-10/item/98592-แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ -national-e-payment-master-plan.html>

<http://marketeer.co.th/2016/02/national-epayment/>

<http://marketeer.co.th/2016/02/epayment2016/>

http://www.sentangsedtee.com/news_detail.php?rich_id=2695§ion=20&column_id=52

ความเห็นทางกฎหมาย ของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่น่าสนใจ

กองกฎหมายไทย

การนำเงินกองทุนเพื่อส่งเสริม การอนุรักษ์พลังงานส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานจัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายช่วยเหลือหรืออุดหนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน โดยกองทุนสามารถนำเงินและทรัพย์สินที่เป็นรายรับของกองทุนมาใช้จ่ายในการดำเนินงานของกองทุนและสมทบเป็นทุนสำหรับใช้จ่ายในกองทุนได้ จึงเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่จัดตั้ง และเป็นทุนหมุนเวียนตามมาตรา ๓ ประกอบมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. ๒๔๙๑ จึงต้องนำเงินทุนหมุนเวียนส่งเข้าบัญชีเงินคงคลังบัญชีที่ ๑ ตามข้อบังคับกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการให้อำนาจการของรัฐบาลที่ใช้ทุนหรือทุนหมุนเวียนนำทุนหรือผลกำไรเข้าบัญชีเงินคงคลังบัญชีที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติเงินคงคลังฯ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังกำหนด มิใช่การใช้จ่ายเงินกองทุนซึ่งต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น การนำเงินกองทุนส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินจึงไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์ในการใช้เงินกองทุน

เมื่อกองทุนไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่เป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นในกระทรวงพลังงาน ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพลังงาน ดังนั้น กระทรวงพลังงานโดยปลัดกระทรวงพลังงานในฐานะหัวหน้าส่วนราชการขององค์การรัฐบาลที่กำกับดูแลกองทุนจึงมีหน้าที่นำเงินกองทุนส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการกองทุน

(เรื่องเสร็จที่ ๑๔๔๕/๒๕๕๘ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การนำเงินกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน, คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕))

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด กรณีการใช้สิทธิไล่เบียดของการรถไฟแห่งประเทศไทย

กรณีที่รถยนต์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ชนกับรถไฟของการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นเหตุให้รถยนต์และรถไฟได้รับความเสียหาย การรถไฟฯ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จึงได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด เพื่อพิจารณาและสอบข้อเท็จจริงกรณีที่เกิดขึ้นของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์และรถไฟของการรถไฟฯ ได้รับความเสียหาย และการรถไฟฯ ได้ส่งสำนวนให้กระทรวงการคลังตรวจสอบและออกคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง อันเป็นการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เนื่องจากการรถไฟฯ ยังไม่ได้จัดให้มีระเบียบหรือข้อบังคับกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก จึงต้องนำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม อย่างไรก็ตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับนี้ มีเจตนารมณ์ให้ใช้บังคับแก่รัฐวิสาหกิจในกรณีที่เป็นการทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ แต่จะไม่นำมาใช้บังคับในกรณีที่เป็นการทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก

แม้ว่าการรถไฟฯ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์จะได้ดำเนินการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดแล้วก็ตาม แต่คำสั่งดังกล่าวเป็นการดำเนินการเพื่อสอบข้อเท็จจริงเฉพาะกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำ

ละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ โดยมิได้เป็นการดำเนินการเพื่อสอบข้อเท็จจริงกรณีการกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก นอกจากนี้ ยังปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ได้มีผู้เสียหายจากกรณีดังกล่าวไปฟ้องการรถไฟฯ เป็นคดีต่อศาลกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของการรถไฟฯ กระทำละเมิด โดยศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแตกต่างไปจากความเห็นของกระทรวงการคลัง ดังนั้น การรถไฟฯ จึงต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นใหม่ตามข้อ ๓๕ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ เพื่อนำคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วมาเป็นฐานในการพิจารณาความรับผิดของเจ้าหน้าที่และเสนอความเห็นต่อผู้ว่าการรถไฟฯ ว่าจะมีการไล่เบียดหรือไม่ หรือจะไล่เบียดให้ชดเชยเพียงใดตามข้อ ๓๘ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ และเมื่อผู้ว่าการรถไฟฯ วินิจฉัยสั่งการประการใด การรถไฟฯ จะต้องส่งสำนวนให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลการรถไฟฯ ตรวจสอบแทนกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๙

(เรื่องเสร็จที่ ๑๔๗๕/๒๕๕๘ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด กรณีการใช้สิทธิไล่เบียดของการรถไฟแห่งประเทศไทย, คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ))

การทบทวนแนวปฏิบัติสำหรับคู่สมรสเพศเดียวกันหรือคู่ชีวิตของ ตัวแทนทางทูตหรือทางกงสุลต่างประเทศที่ประจำการในประเทศไทย

การพิจารณาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับรองสถานะ และการตรวจลงตราของคู่สมรสเพศเดียวกันหรือคู่ชีวิตของ ตัวแทนทางทูตหรือทางกงสุลต่างประเทศที่จะมาประจำการ ในประเทศไทยนั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการ ต่างประเทศตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ประกอบข้อ ๑ แห่ง กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพิธีการทูต กระทรวงการ ต่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๕ และข้อ ๑ แห่งกฎกระทรวงแบ่ง ส่วนราชการกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณาเป็นรายกรณี โดยมีต้อง ชี้แจงเหตุแห่งการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ หากรัฐผู้ส่งยอมรับ คู่สมรสเพศเดียวกันหรือคู่ชีวิตของตัวแทนทางทูตหรือทาง กงสุล และอนุญาตให้บุคคลดังกล่าวถือหนังสือเดินทางทูต อีกทั้งกระทรวงการต่างประเทศได้รับการบอกกล่าวถึงการมา

โดยปรากฏรายชื่อของคู่สมรสเพศเดียวกันหรือคู่ชีวิต ในบัญชีรายชื่อ (Diplomatic List) แล้ว ฉะนั้น กระทรวง การต่างประเทศจะพิจารณาวางแนวทางปฏิบัติในเรื่อง สถานะ อีกทั้งกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุญาต ให้อยู่ในราชอาณาจักรและการพิจารณาตรวจลงตราได้ ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงตามที่รัฐผู้ส่งได้ส่งมาเป็นรายกรณี ไปตามที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงหลักอภัยภัยไมตรีต่อกัน

(เรื่องเสรีจที่ ๑๕๕๐/๒๕๕๘ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา เรื่อง การทบทวนแนวปฏิบัติสำหรับคู่สมรส เพศเดียวกันหรือคู่ชีวิตของตัวแทนทางทูตหรือทางกงสุล ต่างประเทศที่ประจำการในประเทศไทย, คณะกรรมการ กฤษฎีกา (คณะที่ ๖))

การประกอบกิจการควบคุมระบบการขนส่งก๊าซธรรมชาติทางท่อ ในบริเวณใกล้ทวิปภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒

การขนส่งก๊าซธรรมชาติทางท่อที่วางในราชอาณาจักร ไทยต่อไปยังแท่นขุดเจาะน้ำมันซึ่งตั้งอยู่ในไหล่ทวีป เป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจและแสวงหาประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติของไหล่ทวีป ซึ่งเป็นสิทธิอธิปไตยของ รัฐชายฝั่งที่จะดำเนินการได้ตามอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ ที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ ด้วย ประเทศไทยในฐานะรัฐชายฝั่งย่อมสามารถวางมาตรการ อันสมเหตุผลเพื่อการสำรวจไหล่ทวีป และการแสวงหา ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของไหล่ทวีปได้ แม้ว่า พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒ จะมีได้ บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่าการประกอบกิจการควบคุมมีผลใช้บังคับ ไปนอกราชอาณาจักรจนถึงไหล่ทวีป แต่ก็มีบทบัญญัติให้ ระบบการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อต้องมีการประกาศ กำหนดเขตระบบการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อและ เครื่องมือแสดงเขตในราชกิจจานุเบกษาซึ่งมาตรา ๓๙ ประกอบ มาตรา ๗๕ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงฯ ได้กำหนดรองรับการประกาศกำหนดเขตระบบการขนส่ง

ที่อยู่นอกราชอาณาจักรด้วย โดยห้ามมิให้ผู้ใดทอดสมอเรือ หรือเกาสมอ หรือลากแห อวน หรือเครื่องจับสัตว์อย่างใด ๆ ในเขตประกาศดังกล่าว อันเป็นการกำหนดข้อห้ามการ กระทำใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดอันตรายแก่ระบบการขนส่ง น้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อ ทั้งที่อยู่ในราชอาณาจักรและนอก ราชอาณาจักร ดังนั้น กรมธุรกิจพลังงานย่อมมีอำนาจตาม พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงฯ ในการกำกับดูแล ระบบการขนส่งก๊าซธรรมชาติทางท่อตามเขตระบบการขนส่ง ก๊าซธรรมชาติทางท่อที่ประกาศไว้ได้ทั้งในราชอาณาจักร ไปนอกราชอาณาจักรจนถึงบริเวณไหล่ทวีป

(เรื่องเสรีจที่ ๑๕๖๐/๒๕๕๘ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา เรื่อง การประกอบกิจการควบคุมระบบการ ขนส่งก๊าซธรรมชาติทางท่อในบริเวณไหล่ทวีปภายใต้ พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒, คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕))

การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.)

ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.) จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจนายกรัฐมนตรี บริหารราชการแผ่นดิน โดยมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารทุกตำแหน่ง และดำเนินการอื่น ๆ ในการปฏิบัติตามนโยบาย อันเป็นการใช้อำนาจในฐานะหัวหน้ารัฐบาล ซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายบริหาร เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ประสบอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ แต่โดยที่มาตรการบริหารราชการแผ่นดินของนายกรัฐมนตรีผู้หนึ่งย่อมไม่มีผลผูกพันนายกรัฐมนตรีคนต่อมาให้ต้องดำเนินการตาม เมื่อนายกรัฐมนตรีผู้ออกคำสั่งจัดตั้ง ศปภ. ได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว คำสั่งดังกล่าวย่อมเป็นอันสิ้นผลบังคับใช้ตามไปด้วย โดยไม่ต้องออกคำสั่งยกเลิกแต่ประการใด

ศปภ. เป็นหน่วยบัญชาการในการบูรณาการและประสานงานการแก้ไขปัญหาสถานการณ์อุทกภัยและช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยแบบเบ็ดเสร็จ โดยมีโครงสร้างการปฏิบัติงานเป็นการรวมบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายให้มาปฏิบัติงานในสถานที่เดียวกัน และไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่ตนมีอยู่ โดยปฏิบัติตามแนวทางที่ตกลงกัน เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และควมมีประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้น ศปภ. จึงไม่ได้มีสถานะเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ และไม่ได้มีอำนาจที่จะดำเนินการในเรื่องใด ๆ ได้เอง อีกทั้งโครงสร้างการปฏิบัติงานในส่วนของการบริหารราชการการเมืองมีการระบุทั้งตำแหน่งและชื่อบุคคลผู้ดำรงตำแหน่ง เมื่อบุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่ง ย่อมทำให้โครงสร้างการปฏิบัติงานของ ศปภ. ไม่มีอยู่ต่อไป เป็นผลให้คำสั่งใด ๆ ของ ศปภ. ย่อมสิ้นผลไปด้วย

ในส่วนของสำนักงานบริหารจัดการงานคดีของ ศปภ. ที่จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นคำสั่งภายในที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินฯ แต่เนื่องจากมาตรา ๒๑ มิได้ให้อำนาจในการจัดตั้งสำนักงานขึ้นเป็นหน่วยงานภายในกระทรวง ดังนั้น

กระทรวงยุติธรรมจึงไม่อาจจัดตั้งสำนักงานบริหารจัดการงานคดีของ ศปภ. ขึ้นเป็นหน่วยงานภายในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมได้ ส่วนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมที่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งเรื่องการจัดตั้งสำนักงานบริหารจัดการงานคดีของ ศปภ. ถือเป็นการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชากระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นการมอบหมายให้ปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งเท่านั้น

แม้ว่าคำสั่งจัดตั้ง ศปภ. ได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่เมื่อกระทรวงยุติธรรมได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานตามคำสั่งโดยชอบแล้ว กระทรวงยุติธรรมจึงยังสามารถปฏิบัติงานด้านการประสานงานและการบริหารจัดการงานด้านคดีของ ศปภ. ที่ยังคงค้างอยู่ต่อไปได้

(**เรื่องเสร็จที่ ๑๖๔๓/๒๕๕๘** บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.), คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑))

ความเห็นทางกฎหมายที่น่าสนใจ

สำนักกฎหมายปกครอง

เรื่อง การนำหลักกฎหมายตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาใช้บังคับกับบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ถูกตราขึ้นใช้บังคับโดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต มิให้ต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดที่ได้กระทำต่อหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลภายนอกเป็นการเฉพาะตัวและรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม แต่โดยที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีขอบเขตการใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของ “หน่วยงานของรัฐ” ตามที่ได้นิยามไว้ในมาตรา ๔ เท่านั้น ซึ่งในส่วนของรัฐวิสาหกิจจะหมายถึงถึงรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเอกชน กรณีจึงมีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่น่าสนใจว่า รัฐวิสาหกิจที่เดิมจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา แต่ต่อมาได้ดำเนินการแปรรูปเป็นบริษัทเอกชน จะสามารถนำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งมีสาระสำคัญกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ต่อเมื่อกระทำด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง มาใช้บังคับกับพนักงานและลูกจ้างของบริษัท โดยการออกเป็นข้อบังคับหรือระเบียบของบริษัท ซึ่งถือเป็นสิทธิเกี่ยวกับสภาพการจ้างที่ได้รับโอนมาตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาประเด็นปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวซึ่งเป็นข้อหารือของบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ที่แปรรูปมาจากการสื่อสารแห่งประเทศไทยแล้ว เห็นว่ามาตรา ๒๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้พนักงานตามที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้เป็นลูกจ้างของบริษัทได้รับเงินเดือน ค่าจ้าง และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ไม่น้อยกว่าที่เคยได้รับอยู่เดิม ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองสิทธิของพนักงานรัฐวิสาหกิจให้ได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่าที่เคยได้รับอยู่ก่อนการเปลี่ยนทุนของรัฐวิสาหกิจเป็นหุ้นและจัดตั้งเป็นบริษัท โดยสิทธิประโยชน์ดังกล่าวมิได้มุ่งหมายความถึงสิทธิประโยชน์ในทุกเรื่องที่พนักงานของรัฐวิสาหกิจเคยได้รับ หากแต่มุ่งหมายเฉพาะสิทธิหรือประโยชน์ที่พนักงานของรัฐวิสาหกิจได้รับอันเกี่ยวกับการจ้างหรือการทำงานของตนกับรัฐวิสาหกิจ เช่น เงินค่าเช่าบ้าน เงินช่วยการศึกษาบุตร เงินช่วยเหลือบุตร เงินค่าเบี้ยกันดาร หรือเงินยืมชีพ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้เคยให้ความเห็นในทำนองเดียวกันนี้ไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๔๘/๒๕๔๕

การที่บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด เปลี่ยนสถานภาพเป็นบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้บริษัทฯ ไม่ถือเป็นหน่วยงานของรัฐตาม

บทนิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ พนักงานและลูกจ้างของบริษัทฯ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าว และเมื่อพิจารณามาตรา ๒๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้วจะเห็นได้ว่า การกำหนดให้พนักงานที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้เป็นลูกจ้างของบริษัทที่จัดตั้งขึ้นโดยการเปลี่ยนทุนของรัฐวิสาหกิจเป็นหุ้นของบริษัท ยังคงได้รับเงินเดือน ค่าจ้าง และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ไม่น้อยกว่าที่เคยได้รับอยู่เดิมนั้น ย่อมไม่หมายความว่าความรับผิดทางละเมิดตามมาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เนื่องจากความรับผิดเช่นว่านี้มีได้เป็นสิทธิหรือประโยชน์ที่ได้รับอันเกี่ยวกับการจ้างหรือการทำงานของตนกับรัฐวิสาหกิจ แต่เป็นความคุ้มครองที่ได้รับอันเนื่องมาจากสถานะความเป็นหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เมื่อบริษัทฯ ได้เปลี่ยนแปลงสถานะจากหน่วยงานของรัฐไปเป็นบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ความคุ้มครองดังกล่าวย่อมระงับไปด้วยผลของการสิ้นสุดสถานะนั้น กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่าความรับผิดในผลแห่งละเมิดตามมาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นสิทธิประโยชน์ที่ได้รับโอนมาตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒

สำหรับประเด็นปัญหาว่า บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด สามารถกำหนดข้อบังคับหรือระเบียบให้พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทฯ รับผิดในผลแห่งละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่เฉพาะกรณีที่ได้กระทำด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงได้หรือไม่ เห็นว่า โดยปกติเมื่อความเสียหาย

เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดของลูกจ้าง ความรับผิดในผลแห่งละเมิดนั้นย่อมเป็นไปตามมาตรา ๔๒๐ มาตรา ๔๒๕ และมาตรา ๔๒๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ กรณีที่ลูกจ้างจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำละเมิดต่อนายจ้าง เป็นเหตุให้นายจ้างได้รับความเสียหาย ลูกจ้างผู้ก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าวย่อมต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น และในกรณีที่ลูกจ้างจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำละเมิดในทางการที่จ้างต่อบุคคลภายนอก และบุคคลภายนอกได้รับความเสียหาย นายจ้างย่อมต้องร่วมรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ นายจ้างอาจไล่เบี้ยค่าสินไหมทดแทนที่ได้ชดเชยให้แก่บุคคลภายนอกจากลูกจ้างผู้ก่อให้เกิดละเมิดได้

ดังนั้น การออกข้อบังคับหรือระเบียบให้พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด รับผิดในผลแห่งละเมิดระหว่างบริษัทกับพนักงานของบริษัทในฐานะนายจ้างและลูกจ้างแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๒๐ มาตรา ๔๒๕ และมาตรา ๔๒๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เฉพาะกรณีที่ได้กระทำด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จึงมิใช่ปัญหาข้อกฎหมาย หากแต่เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ นโยบายเกี่ยวกับการการบริหารรัฐวิสาหกิจ ความจำเป็นและความเหมาะสมในการออกข้อบังคับหรือระเบียบดังกล่าวด้วย และการดำเนินการดังกล่าวก็ต้องพิจารณาด้วยว่าเป็นเรื่องการปรับปรุงสภาพการจ้างที่เกี่ยวกับการเงินตามพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ (มาตรา ๑๓ วรรคสาม) หรือไม่ ประกอบด้วย

ประมวลกฎหมาย “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” ของฝรั่งเศส

ศุภวัฒน์ สิงห์สุวรรณ*

ที่ผ่านมา การพิจารณาทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ (procédure administrative non contentieuse) หรือ “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” ในระบบกฎหมายฝรั่งเศสมีลักษณะที่แปลกแยกไปจากประเทศอื่น ๆ ในยุโรป เนื่องจากฝรั่งเศสเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่ไม่มี “กฎหมายกลาง” ในเรื่องนี้^๑ แตกต่างจากประเทศส่วนใหญ่ในยุโรปที่ล้วนมีกฎหมายกลางหรือกฎหมายทั่วไปในเรื่องนี้ด้วยกันแทบทั้งสิ้น^๒ แต่เดิมนั้น หลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองของฝรั่งเศส ได้กระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายมากมายหลายฉบับและบางส่วนก็เป็นหลักตามแนวคำวินิจฉัยของสภาแห่งรัฐ (Conseil d'État) ในฐานะศาลปกครองสูงสุด ทำให้ประชาชนทั่วไปมีความยากลำบากในการเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง อย่งไรก็ดี เมื่อไม่นานมานี้ได้มีการจัดทำ “ประมวลกฎหมายว่าด้วยการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและหน่วยงานทางปกครอง” (code des relations entre le public et l'administration - CRPA) โดยนำบทบัญญัติของกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่มารวบรวมไว้ด้วยกันและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ รวมทั้งนำหลักตามแนวคำวินิจฉัยในบางเรื่อง เช่น การยกเลิกเพิกถอนนิติกรรมทางปกครองมาปรับปรุงให้เรียบง่ายยิ่งขึ้นและบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร ประมวลกฎหมายฉบับนี้มีฐานะเป็น “กฎหมายทั่วไป” (lex generalis) เกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ โดยบทบัญญัติส่วนใหญ่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๙ ซึ่งถือเป็นการ “เปิดศักราชใหม่” สำหรับกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฝรั่งเศส

๑. แนวคิดและความเป็นมาในการจัดทำประมวลกฎหมาย

แต่เดิมหลักกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่เป็นไปตามแนวคำวินิจฉัยของสภาแห่งรัฐหรือศาลปกครองสูงสุดซึ่งมีบทบาทสำคัญในการวางหลักกฎหมายปกครอง นักกฎหมายฝรั่งเศสรุ่นเก่ามีความเชื่อว่า โดยสภาพแล้วกฎหมายปกครองจำต้องเป็นหลักกฎหมายตามแนวคำวินิจฉัยของศาล (droit jurisprudentiel) ซึ่งต่างจากกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญาที่มีประมวลกฎหมาย การทำตัวบทกฎหมายปกครองถือเป็นเรื่องผิดธรรมชาติ เพราะกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้นแข็งแกร่ง ไม่อาจปรับใช้แก่กรณีต่าง ๆ ได้อย่างยืดหยุ่นและเหมาะสมเท่ากับหลักตามแนวคำวินิจฉัย ทั้งยังทำให้หลักกฎหมายหยุดนิ่ง ไม่พัฒนา

ต่อมาเมื่อประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้ทยอยกันตรากฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองขึ้นใช้บังคับ ก็เริ่มมีข้ออภิปรายในวงการกฎหมายฝรั่งเศสถึงความจำเป็นในการจัดทำกฎหมายทำนองเดียวกันบ้าง โดยมีแนวคิดว่าการมีตัวบทกฎหมายย่อมทำให้เกิดความมั่นคงแน่นอนในทางกฎหมาย เพราะประชาชนจะได้รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองก็มีวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนในการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยในช่วงทศวรรษ ๑๙๗๐ Céline WIENER ได้ทำการศึกษาค้นคว้ากฎหมายและร่างกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองของประเทศต่าง ๆ และวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการ “ประมวล” (codify) หลักเกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองให้เป็นตัวบทกฎหมาย รวมทั้งเสนอแนะ

* นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ สำนักกฎหมายปกครอง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๑ ประเทศอื่น ๆ ในยุโรปที่ไม่มีกฎหมายกลางในเรื่องดังกล่าว เช่น สหราชอาณาจักร ไอร์แลนด์ และเบลเยียม

^๒ สเปนเป็นประเทศแรกที่มีกฎหมายกลางในเรื่องนี้ (ค.ศ. ๑๘๘๙) ตามมาด้วยออสเตรีย (ค.ศ. ๑๙๒๕) และประเทศในแถบยุโรปตะวันออก เช่น โปแลนด์และสาธารณรัฐเช็ก (ค.ศ. ๑๙๒๘) หลังสงครามโลกครั้งที่สอง หลายประเทศได้จัดทำกฎหมายทำนองเดียวกันขึ้น โดยเฉพาะเยอรมันตะวันตก (ค.ศ. ๑๙๗๖) ทั้งนี้ กฎหมายกลางของประเทศต่าง ๆ มีทั้งที่เรียกว่ารัฐบัญญัติหรือพระราชบัญญัติ (Law, Act) และประมวลกฎหมาย (Code)

แนวทางในการดำเนินการ^๓ นับแต่ปลายทศวรรษ ๑๙๗๐ เริ่มมีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและฝ่ายปกครองในหลายเรื่อง เช่น รัฐบัญญัติฉบับที่ ๗๘ - ๗๕๓ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๗๘ ที่ว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ^๔ หรือรัฐบัญญัติฉบับที่ ๗๙ - ๕๘๗ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๗๙ ว่าด้วยการระบุเหตุผลประกอบคำสั่งทางปกครอง^๕

ในช่วงทศวรรษ ๑๙๘๐ เหล่านักวิชาการยังคงเน้นย้ำถึงความเป็นไปได้ในการจัดทำประมวลกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ ดังปรากฏในข้อเขียนของ André LEGRAND^๖ และ Yves GAUDEMET^๗ และในส่วนของภาครัฐเองก็ได้มีความพยายามในการพัฒนาตัวบทกฎหมายในเรื่องนี้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยฝ่ายบริหารได้ตรารัฐกฤษฎีกา ฉบับที่ ๘๓ - ๑๐๒๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๘๓ ว่าด้วยการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานทางปกครองและผู้รับบริการ^๘ รัฐกฤษฎีกาฉบับนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองเป็นการเพิ่มเติม เช่น การออกใบรับคำขอแก่ผู้ยื่นคำขอ การแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอส่งเอกสารเพิ่มเติม การส่งเรื่องต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในกรณีคำขอที่ยื่นผิดหน่วยงาน การรับฟังคู่กรณีก่อนออกคำสั่งทางปกครอง ฯลฯ รัฐกฤษฎีกาฉบับดังกล่าวมีที่มาจากแผนงานปฏิรูประบบราชการของรัฐบาล ซึ่งหนึ่งในมาตรการที่กำหนดไว้ คือ การจัดทำ “กฎบัตรว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานทางปกครองและผู้รับบริการ” (Charte des relations entre l’administration et les usagers) เพื่อกำหนดเกี่ยวกับ

สิทธิของประชาชนผู้มาติดต่อราชการ โดยแรกเริ่มเดิมทีนั้นมีแนวคิดว่าจะจัดทำขึ้นในรูปของ “รัฐบัญญัติ” ฉบับใหม่ที่รวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่ตราขึ้นในช่วงทศวรรษ ๑๙๗๐ เข้าไว้ด้วยกัน และเพิ่มเติมบทบัญญัติใหม่ ๆ เกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองให้สมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ดี แนวคิดดังกล่าวไม่ได้รับความเห็นชอบจากประธานาธิบดี François MITTERRAND ที่มองว่า การปฏิรูประบบราชการน่าจะเป็นเรื่องของ การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานหรือทัศนคติของเจ้าหน้าที่ มากกว่าการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับ และหากจะต้องมี กฎเกณฑ์ทางกฎหมาย ก็ควรเป็นเพียงกฎหมายของฝ่าย บริหาร มิใช่กฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้ Anicet LE PORS รัฐมนตรีผู้ผลักดันให้มีการจัดทำกฎหมายในเรื่องนี้ เคยเปิดใจว่า ถึงแม้จะมีการจัดทำร่างรัฐบัญญัติขึ้น แต่ก็คง มีกระแสคัดค้านทั้งจากกระทรวงมหาดไทยที่ไม่ต้องการ ให้กฎเกณฑ์ใหม่ใช้บังคับแก่บรรดาองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และจากสภาแห่งรัฐที่เกรงว่าจะถูกจำกัดบทบาท ในการวางหลักกฎหมาย^๙ ท้ายที่สุด รัฐบาลจึงทำได้เพียง ตรารัฐกฤษฎีกาที่กำหนดเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการ พิจารณาทางปกครองบางส่วนเท่านั้น โดยมีขอบเขต ใช้บังคับแก่ส่วนราชการและองค์การมหาชนของรัฐ แต่ ไม่รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโดยที่กฎเกณฑ์ ในรัฐกฤษฎีกาซึ่งเป็นกฎหมายของฝ่ายบริหารมีลำดับศักดิ์ ทางกฎหมายที่ต่ำกว่า “หลักกฎหมายทั่วไป” (principes généraux du droit) ที่สภาแห่งรัฐใช้ในการพิจารณา พิพากษาคดี ในบางกรณีสภาแห่งรัฐจึงอ้างหลักกฎหมาย ทั่วไปที่เห็นว่าเหมาะสมเพื่อปฏิเสธไม่ใช้หลักเกณฑ์ตาม

^๓ WIENER (C.), *Versune codification de la procédure administrative*, (Paris : P.U.F., 1975)

^๔ Loi n°78-753 du 17 juillet 1978 portant diverses mesures d’amélioration des relations entre l’administration et le public et diverses dispositions d’ordre administratif, social et fiscal.

^๕ Loi n°79-587 relative à la motivation des actes administratifs et à l’amélioration des relations entre l’administration et le public.

^๖ LEGRAND (A.), “La codification de la procédure administrative en France”, *Journées de la société de la législation comparée*, 1981.

^๗ GAUDEMET (Y.), “La codification de la procédure administrative non contentieuse en France”, *Dalloz* 1986 chron. p. 107.

^๘ Décret n°83-1025 du 28 novembre 1983 concernant les relations entre l’administration et les usagers.

^๙ LE PORS (A.) et FORMERY (S.), “Du nouveau dans les relations administrations citoyens ? Le décret du 28 novembre 1983: suites et fin”, *A.J.D.A.* 2007, pp. 626 et s.

รัฐกฤษฎีกา ซึ่งทำให้บทบัญญัติของรัฐกฤษฎีกาไร้ผลบังคับไปโดยปริยาย^{๑๐}

ในช่วงทศวรรษ ๑๙๙๐ เมื่อหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองเริ่ม “เสถียร” ภาครัฐก็ตัดสินใจผลักดันการจัดทำ “ประมวลกฎหมาย” ในเรื่องนี้โดยในปี ค.ศ. ๑๙๙๕ คณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมาย (Commission supérieure de codification) ได้กำหนด^{๑๑} แผนงานในการจัดทำ “ประมวลกฎหมายฝ่ายปกครอง” (code de l’administration) การจัดทำประมวลกฎหมายได้เริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ มีการกำหนด “ขอบเขต” ของประมวลกฎหมายที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งการพิจารณาทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่และการจัดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรฝ่ายปกครอง อย่างไรก็ตาม การจัดทำประมวลกฎหมายก็ยืดเยื้อเรื่อยมาและไม่มีวี่แวงจะจบลงจนต้องหยุดชะงักไปในที่สุดเนื่องจากไม่มีกำลังบุคลากรเพียงพอในการดำเนินการ และไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร^{๑๒}

ในระหว่างที่การจัดทำประมวลกฎหมายกำลัง “ติดหล่ม” อยู่ นั้น ก็ได้มีการตรารัฐบัญญัติ ฉบับที่ ๒๐๐๐-๓๒๑ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ค.ศ. ๒๐๐๐ ว่าด้วยสิทธิของประชาชนในการติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานทางปกครอง^{๑๓} กฎหมายฉบับนี้มีเนื้อหาส่วนหนึ่งเป็นการนำหลักเกณฑ์ตามรัฐกฤษฎีกา ฉบับที่ ๘๓-๑๐๒๕ มาปรับปรุงและบัญญัติไว้ในกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ อันเป็นการยกฐานะของหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้มีค่าบังคับสูงขึ้น (และสูงกว่า “หลักกฎหมายทั่วไป” ที่สภาแห่งรัฐใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดี) และเนื้อหาอีกส่วนหนึ่ง เป็นหลักเกณฑ์ที่บัญญัติขึ้นใหม่ เช่น สิทธิของบุคคลในการ

ทราบชื่อ ตำแหน่ง และที่ทำการของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่รับคำขอและพิจารณาคำขอ การลงลายมือชื่อและการระบุชื่อและตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งไว้ในคำสั่งทางปกครอง หรือหลักที่ถือว่าการยื่นคำขอ การแจ้ง การส่งเอกสาร หรือการชำระเงินต่อหน่วยงานทางปกครอง โดยวิธีการส่งทางไปรษณีย์มีผลนับแต่วันที่ส่งซึ่งปรากฏหลักฐานตามตราประทับของไปรษณีย์ รวมทั้งมีการปรับปรุงหลักเกี่ยวกับ “คำสั่งทางปกครองโดยปริยาย” (décisions implicites) ซึ่งเป็นกลไกแก้ไขปัญหาคำสั่งค้างในการพิจารณาทางปกครอง โดยมีหลักทั่วไปว่า หากครบกำหนดเวลาสองเดือน นับแต่ฝ่ายปกครองได้รับคำขอของประชาชนแล้ว ยังไม่มีคำสั่งใด ๆ ถือว่ามีคำสั่งปฏิเสธคำขอนั้นโดยปริยาย เว้นแต่เป็นกรณีที่มีการตรารัฐกฤษฎีกา กำหนดให้การนิ่งเฉยของฝ่ายปกครองมีผลเป็นการเห็นชอบกับคำขอ หรือมีรัฐกฤษฎีกาที่กำหนดระยะเวลาในการเกิดคำสั่งปฏิเสธโดยปริยายไว้เป็นอื่น นอกจากนี้ยังบัญญัติหลักเกณฑ์การเพิกถอนคำสั่งเห็นชอบโดยปริยายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ด้วย

นอกจากรัฐบัญญัติ ฉบับที่ ๒๐๐๐-๓๒๑ แล้ว ยังมี การตรากฎหมายฉบับอื่น ๆ เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองขึ้นใช้บังคับอีกหลายฉบับ เช่น รัฐกำหนด ฉบับที่ ๒๐๐๔-๑๖๔ ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๐๔ ว่าด้วยวิธีการและผลของการประกาศใช้กฎหมายและนิติกรรมทางปกครองบางประเภท^{๑๔} รัฐกำหนด ฉบับที่ ๒๐๐๕-๑๕๑๖ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๐๕ ว่าด้วย การติดต่อโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประชาชนและหน่วยงานทางปกครอง และระหว่างหน่วยงานทางปกครองด้วยกัน^{๑๕} หรือรัฐบัญญัติ ฉบับที่ ๒๐๑๑-๕๒๕ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๑๑ ว่าด้วยการลดความ

^{๑๐} กรณีของมาตรา ๑ ของรัฐกฤษฎีกาที่กำหนดให้บุคคลสามารถอ้างหนังสือเวียน (circulaires) ของฝ่ายปกครองที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย และกฎขึ้นใช้ยื่นต่อฝ่ายปกครองได้ โดยผู้ตรารัฐกฤษฎีกามีความมุ่งหมายให้หมายถึงหนังสือเวียนทุกประเภท แต่สภาแห่งรัฐยังคงยึดถือหลักตามแนวคำวินิจฉัยที่มีมาแต่เดิมว่า หนังสือเวียนที่มีเนื้อหาเป็นกฎเท่านั้น (circulaire réglementaire) ที่อาจยกขึ้นใช้ยื่นต่อฝ่ายปกครองได้ แต่ไม่รวมถึงหนังสือเวียนที่เป็นการตีความหรืออธิบายกฎหมาย (circulaire interprétative)

^{๑๑} “คณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมาย” เป็นองค์กรกลางที่รับผิดชอบการจัดทำประมวลกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนงานจัดทำประมวลกฎหมาย กำหนดระเบียบวิธีและวางแผนปฏิบัติในการจัดทำประมวลกฎหมาย ตลอดจนริเริ่ม สนับสนุน และประสานการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำประมวลกฎหมาย

^{๑๒} SCHWARTZ (R.), “Le code de l’administration”, A.J.D.A. 2004, pp. 1860-1861 ; GONOD (P.), “La codification de la procédure administrative”, A.J.D.A. 2006, pp. 489 et s.

^{๑๓} Loi n°2000321 du 12 avril 2000 relative aux droits des citoyens dans leurs relations avec l’administration.

^{๑๔} Ordonnance n°2004-164 du 20 février 2004 relative aux modalités et effets de la publication des lois et de certains actes administratifs.

^{๑๕} Ordonnance n°2005-1516 du 8 décembre 2005 relative aux échanges électroniques entre les usagers et les autorités administratives et entre les autorités administratives.

ซับซ้อนของกฎหมายและการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของบรรดาผู้มีส่วนได้เสียผ่านทางอินเทอร์เน็ตก่อนการออกกฎหมายของหน่วยงานทางปกครอง^{๑๖} และในส่วนกฎหมายของฝ่ายบริหารก็มีการตรารัฐกฤษฎีกา ฉบับที่ ๒๐๐๖-๖๓๒ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๐๖ ว่าด้วยการจัดตั้งองค์ประกอบ และการดำเนินงานของคณะกรรมการที่ปรึกษาทางปกครอง^{๑๗}

แม้ว่ารัฐบัญญัติฉบับที่ ๒๐๐๐ - ๓๒๑ จะกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและมีขอบเขตการใช้บังคับที่กว้างกว่ารัฐกฤษฎีกาฉบับที่ ๘๓ - ๑๐๒๕ โดยใช้บังคับแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย แต่ก็ยังเรียกไม่ได้เต็มปากว่าเป็น “กฎหมายกลาง” ว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เพราะยังมีเนื้อหาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยหลักเกณฑ์ในบางเรื่องยังคงกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายฉบับอื่น ๆ และหลักเกณฑ์ในบางเรื่องก็ยังเป็นไปตามแนวคำวินิจฉัยของสภาแห่งรัฐดังที่ฝ่ายตำราได้ให้ทัศนะไว้ว่า “กฎหมายฉบับนี้ยังไม่ใช่กฎหมายกลางที่เราเฝ้ารอ ยังไม่ใช่ประมวลกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่อย่างแท้จริง”^{๑๘}

ทั้งนี้ แนวคิดในการจัดทำประมวลกฎหมายได้ถูกหยิบยกขึ้นมาปิดฝุ่นอีกครั้งในปี ค.ศ. ๒๐๐๔ คราวนี้ฝ่ายการเมืองได้แสดงเจตจำนงที่จะผลักดันการจัดทำประมวลกฎหมายอย่างจริงจัง โดยรัฐสภาได้ตรารัฐบัญญัติ ฉบับที่ ๒๐๐๔-๑๓๔๓ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๐๔ มอบอำนาจให้รัฐบาลตรารัฐกำหนดเพื่อให้ความเห็นชอบประมวลกฎหมาย ซึ่งจะรวดเร็วกว่าการจัดทำร่างรัฐบัญญัติเสนอต่อรัฐสภาตามกระบวนการนิติบัญญัติปกติ แต่สุดท้ายประวัติศาสตร์ก็ซ้ำรอยอีก เพราะการจัดทำประมวลกฎหมายไม่อาจสำเร็จลุล่วงได้ส่วนหนึ่งเป็น

เพราะปัญหาในเรื่องขอบเขตของประมวลกฎหมายที่ยังไม่ได้ข้อยุติ อีกทั้งในช่วงเวลานั้นรัฐบาลมีภารกิจสำคัญหลายเรื่องที่ต้องคิดต้องทำ เช่น การปฏิรูประบบงบประมาณ ทำให้การจัดทำประมวลกฎหมายไม่ได้รับการสานต่อและต้องล้มเลิกไปในที่สุด

จะเห็นได้ว่าเส้นทางในการจัดทำประมวลกฎหมายไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ แต่ต้องประสบอุปสรรคขวากหนามนานัปการ อย่างไรก็ตาม หลังจากคว่ำน้ำเหลวมาหลายครั้ง การจัดทำประมวลกฎหมายก็เริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ และประสบผลสำเร็จในที่สุด

๒. กระบวนการจัดทำประมวลกฎหมาย

การจัดทำประมวลกฎหมายครั้งใหม่นี้มีที่มาจากแนวคิดของข้าราชการระดับสูงกลุ่มหนึ่ง ซึ่งได้แก่เลขาธิการคณะรัฐมนตรี รองประธานคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมาย รองประธานสภาแห่งรัฐ^{๑๙} และประธานองค์คณะระบบราชการของสภาแห่งรัฐ^{๒๐} ที่เห็นพ้องต้องกันว่า ถึงเวลาแล้วที่จะต้องมีการจัดทำประมวลกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองขึ้นใช้บังคับเสียที เพื่อมิให้ฝรั่งเศสต้อง “โดดเดี่ยว” อีกต่อไปในหมู่ประเทศพัฒนาแล้วที่ล้วนมี “กฎหมายกลาง” ในเรื่องนี้ แนวคิดดังกล่าวได้รับการตอบรับจากฝ่ายการเมือง โดยคณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวงเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานของภาครัฐ (Comité interministériel pour la modernisation de l'action publique - CIMAP) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้มีมติเห็นชอบกับการจัดทำประมวลกฎหมายในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ค.ศ. ๒๐๑๒^{๒๑}

เพื่อให้กระบวนการจัดทำประมวลกฎหมายเป็นไปด้วยความรวดเร็ว รัฐบาลได้ตัดสินใจเลือกใช้วิธีการ

^{๑๖} Loi n°2011-525 du 17 mai 2011 de simplification et d'amélioration de la qualité du droit.

^{๑๗} Décret n°2006-672 du 8 juin 2006 relatif à la création, à la composition et au fonctionnement de commissions administratives à caractère consultative.

^{๑๘} RICCI (J.-C.), “Commentaire de la loi du 12 avril 2000 relative à l'amélioration des relations de l'administration avec ses usagers”, R.G.C.T. 2000, p. 220.

^{๑๙} นายกรัฐมนตรีเป็นประธานสภาแห่งรัฐโดยตำแหน่ง แต่มีบทบาททางพิธีการเท่านั้น ขณะที่รองประธานสภาแห่งรัฐถือเป็นผู้บริหารสูงสุดตัวจริงขององค์กร

^{๒๐} “องค์คณะระบบราชการ” (section de l'administration) ของสภาแห่งรัฐมีหน้าที่ตรวจพิจารณาร่างกฎหมายและให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน การบริหารงานบุคคลภาครัฐ การจัดซื้อ จัดจ้างภาครัฐ ทรัพย์สินของรัฐ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และการปฏิรูประบบราชการ

^{๒๑} VIALETES (M.) et BARROIS DE SARIGNY (C.), “La fabrique d'un code”, R.F.D.A. 2016, p. 4.

ตรารัฐกำหนดเช่นเดียวกับในปี ค.ศ. ๒๐๐๔ โดยรัฐสภาได้ตราบัญญัติ ฉบับที่ ๒๐๑๓ - ๑๐๐๕ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๑๓^{๒๒} มอบอำนาจให้รัฐบาลตรารัฐกำหนดเพื่อให้ความเห็นชอบกับบทบัญญัติของประมวลกฎหมายว่าด้วยการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและหน่วยงานทางปกครองภายในกำหนดเวลาสี่สิบสี่เดือนนับแต่วันประกาศใช้รัฐบัญญัติดังกล่าว

รัฐบัญญัติมอบอำนาจได้กำหนด “กรอบเนื้อหา” ของประมวลกฎหมายไว้อย่างชัดเจน โดยมีขอบเขตจำกัดอยู่เฉพาะหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ แต่ไม่รวมถึงการจัดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรฝ่ายปกครอง เพราะเป็นเรื่องภายในของฝ่ายปกครองมิได้เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง รัฐสภาได้อนุญาตให้รัฐบาลจัดทำประมวลกฎหมายแบบนำบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่แล้วมารวบรวมไว้ในที่เดียวกันโดยไม่แก้ไขหลักการของกฎหมาย อย่างไรก็ดี โดยที่การจัดทำประมวลกฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อ “ลดความซับซ้อนของกฎหมาย” ด้วย รัฐสภาจึงเปิดโอกาสให้รัฐบาลสามารถแก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องต่าง ๆ ได้ หากเป็นไปได้เพื่อลดขั้นตอนของทางราชการ โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ปรับปรุงหลักเกณฑ์การยกเลิก เพิกถอนนิติกรรมทางปกครองให้เรียบง่ายยิ่งขึ้น เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำนิติกรรมทางปกครอง หรือสร้างหลักประกันมิให้กฎหมายทางกฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับใหม่มีผลกระทบจนเกินสมควรต่อนิติฐานะของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือโครงการต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ

เพื่อให้การจัดทำประมวลกฎหมายมีเจ้าภาพที่ชัดเจนและได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (secrétariat général du gouvernement) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้จัดตั้ง “คณะทำงานยกร่างประมวลกฎหมาย” (mission de préparation du code) ประกอบไปด้วย Maud VIALETES ตุลาการประจําสภาแห่งรัฐและ Cécile BARROIS DE SARIGNY ตุลาการศาลปกครองปารีส โดยในช่วงท้ายของการจัดทำประมวลกฎหมายมีคณะทำงานเพิ่มอีกหนึ่งคนคือ Florian ROUSSEL ตุลาการศาลปกครองปารีสที่มา

ช่วยยกร่างบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับดินแดนโพ้นทะเลของฝรั่งเศส โดยการดำเนินงานของคณะทำงานดังกล่าวอยู่ภายใต้การกำกับติดตามอย่างใกล้ชิดของ Thierry-Xavier GIRARDOT รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

คณะทำงานได้กำหนดหลักปฏิบัติในการยกร่างประมวลกฎหมายไว้สามประการด้วยกัน ประการแรกประมวลกฎหมายต้องมีโครงสร้างและเนื้อหาที่เป็นเหตุเป็นผล และเปิดกว้างสำหรับหลักเกณฑ์ใหม่ ๆ ที่อาจจะบัญญัติเพิ่มเติมในอนาคต ประการต่อมาประมวลกฎหมายจะต้องมีเนื้อหาที่เข้าใจง่ายสำหรับประชาชนทั่วไป แต่ขณะเดียวกันก็ต้องเป็นกฎหมายที่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย ประการสุดท้าย ต้องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างครบถ้วนรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทางวิชาการ การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งกฎหมายของสหภาพยุโรป^{๒๓}

คณะทำงานได้เน้นการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีการจัดตั้ง “คณะผู้เชี่ยวชาญ” (cercle des experts) ขึ้นให้คำปรึกษาแก่คณะทำงาน คณะผู้เชี่ยวชาญชุดนี้ประกอบไปด้วยตุลาการศาลปกครองชั้นสูงสุด ทนายความ และนักวิชาการด้านนิติศาสตร์ โดยหนึ่งในนั้นเป็นอาจารย์ที่อยู่ใน “เครือข่ายการศึกษาวิจัยกฎหมายปกครองของสหภาพยุโรป” (Research Network on EU Administrative Law - ReNUAL) ที่มีประสบการณ์ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปให้มีมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้คณะทำงานยังได้รับคำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์จากคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมาย (Commission supérieure de codification) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการจัดทำประมวลกฎหมายยาวนาน รวมทั้งมีการปรึกษาร่วมกับฝ่ายกฎหมายของกระทรวงต่าง ๆ ตลอดกระบวนการจัดทำประมวลกฎหมาย ตั้งแต่ในชั้นการพิจารณากำหนดเค้าโครงของประมวลกฎหมายจนถึงขั้นตอนการจัดทำร่างสุดท้าย และในส่วนของประชาชนทั่วไปที่จะเป็นผู้ใช้ประมวลกฎหมาย ก็มีการเปิดเว็บไซต์รายงานความคืบหน้าในการจัดทำประมวลกฎหมายและรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ด้วย^{๒๔}

^{๒๒} Loi n°2013-1005 du 12 novembre 2013 habitant le Gouvernement à simplifier les relations entre l'administration et les citoyens.

^{๒๓} VIALETES (M.) et BARROIS DE SARIGNY (C.), “Le projet d'un code des relations entre le public et les administrations”, A.J.D.A. 2014, pp. 402 et s.

^{๒๔} VIALETES (M.) et BARROIS DE SARIGNY (C.), “Questions autour d'une codification”, A.J.D.A. 2015, pp. 2421 et s.

คณะทำงานได้ยกร่างประมวลกฎหมายเสร็จสิ้นในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๒๐๑๕ และมีการส่งร่างประมวลกฎหมายให้สภาแห่งรัฐตรวจพิจารณา ซึ่งสภาแห่งรัฐได้แก้ไขร่างบทบัญญัติบางส่วน จากนั้นได้มีการเสนอร่างฯ ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ค.ศ. ๒๐๑๕ และต่อมาประธานาธิบดีได้ตรารัฐกำหนด ฉบับที่ ๒๐๑๕-๑๓๔๑ ลงวันที่ ๒๓ ตุลาคม ค.ศ. ๒๐๑๕ ว่าด้วยบทบัญญัติกฎหมายฝ่ายนิติบัญญัติของประมวลกฎหมายว่าด้วยการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและหน่วยงานทางปกครอง^{๒๕} รวมทั้งมีการตรารัฐกฤษฎีกา ฉบับที่ ๒๐๑๕-๑๓๔๒ ลงวันที่ ๒๓ ตุลาคม ค.ศ. ๒๐๑๕ ว่าด้วยบทบัญญัติกฎหมายฝ่ายบริหารของประมวลกฎหมายเดียวกัน^{๒๖} โดยบทบัญญัติส่วนใหญ่ของประมวลกฎหมายมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ค.ศ. ๒๐๑๖^{๒๗} เป็นอันเสร็จสิ้นภารกิจของคณะทำงานที่สามารถดำเนินการจัดทำประมวลกฎหมายให้แล้วเสร็จได้ภายในกรอบเวลาที่กำหนดในรัฐบัญญัติมอบอำนาจ ซึ่งมีผู้ชื่นชมว่า คณะทำงานชุดนี้ปฏิบัติภารกิจได้อย่าง “ขยันขันแข็ง” และมีส่วนสำคัญในความสำเร็จของการจัดทำประมวลกฎหมาย^{๒๘}

มีผู้วิเคราะห์ไว้ว่า การจัดทำประมวลกฎหมายในครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ เพราะมีปัจจัยที่แตกต่างไปจากคราวก่อน ๆ หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นแรงสนับสนุนของฝ่ายการเมืองที่ต้องการผลักดันการจัดทำประมวลกฎหมาย การจัดตั้งคณะทำงานที่อุทิศตนให้กับภารกิจนี้ โดยเฉพาะ โดยอยู่ภายใต้กำกับของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรที่ประสานงานกับฝ่ายการเมืองและสภาแห่งรัฐได้อย่างใกล้ชิด วิธีการทำงานที่เน้นความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะฝ่ายกฎหมาย

ของส่วนราชการต่าง ๆ ทำให้ร่างประมวลกฎหมายได้รับฉันทานุมัติจากหน่วยงานต่าง ๆ ในขั้นสุดท้าย การบริหารจัดการ “เวลา” อย่างมีประสิทธิภาพ และการตัดสินใจที่เหมาะสมโดยเลือกกำหนดกรอบเนื้อหาของประมวลกฎหมายให้กระชับและไม่ยากแก่การดำเนินการจนเกินไป^{๒๙}

ทั้งนี้ ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ไม่อาจมองข้ามไปได้คือ “จุดยืน” ของสภาแห่งรัฐ ซึ่งเป็นองค์กรที่ทรงอิทธิพลต่อระบบกฎหมายปกครองฝรั่งเศส แต่เดิมนั้น ประมวลกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาทางปกครองถือเป็น “ของแสง” สำหรับตุลาการประจำสภาแห่งรัฐ ตัวอย่างที่รู้กันดีคือ กรณีของ Raymond ODENT ประธานองค์คณะคดีปกครอง ที่เคยแสดงท่าทีไม่เห็นด้วยกับการจัดทำประมวลกฎหมาย โดยมองว่า การจัดทำประมวลกฎหมายจะทำให้หลักเกณฑ์ในเรื่องนี้แข็งกระด้างพัฒนาได้ยากต่างจากหลักตามแนวคำวินิจฉัยที่มีลักษณะเป็นพลวัต^{๓๐} ซึ่งฝ่ายตุลาการก็เคยวิเคราะห์ว่า สาเหตุที่ฝรั่งเศสไม่มีประมวลกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาทางปกครองเสียทีนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมี “แรงต้าน” จากศาลปกครองที่ต้องการรักษาอำนาจในการวางหลักกฎหมายในเรื่องดังกล่าว แต่ในการจัดทำประมวลกฎหมายครั้งนี้สภาแห่งรัฐมีท่าทีที่เปลี่ยนไป เห็นได้จากการที่รองประธานสภาแห่งรัฐเป็นผู้เสนอแนวคิดให้รัฐบาลดำเนินการจัดทำประมวลกฎหมาย และถึงกับ “เปิดบ้าน” จัดงานสัมมนาทางวิชาการในเรื่องนี้ โดย Jean-Marc SAUVÉ รองประธานสภาแห่งรัฐได้กล่าวสุนทรพจน์เปิดงานสนับสนุนการจัดทำประมวลกฎหมายอย่างเต็มที่ ซึ่งสร้าง “บรรยากาศ” ที่เอื้อแก่การจัดทำประมวลกฎหมายอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

อ่านต่อฉบับหน้า... ๓. เนื้อหาสาระของประมวลกฎหมาย

^{๒๕} Ordonnance n°2015-1341 du 23 octobre 2015 relative aux dispositions législatives du code des relations entre le public et l’administration.

^{๒๖} Décret n°2015-1342 du 23 octobre 2015 relatif aux dispositions réglementaires du code des relations entre le public et l’administration.

^{๒๗} ส่วนบทบัญญัติว่าด้วยการยกเลิกเพิกถอนนิติกรรมทางปกครองจะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๑๖ ซึ่งเหตุที่ต้องทอดเวลาการมีผลใช้บังคับออกไปนานกว่าบทบัญญัติในส่วนอื่น ๆ เพราะบทบัญญัติในเรื่องนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ใหม่ที่แตกต่างกันจากหลักเกณฑ์เดิมบางส่วน

^{๒๘} TERNEYRE (P.) et GOURDOU (J.), “L’originalité du processus d’élaboration du code : le point de vue d’universitaires membres du “cercle des experts” et de la Commission supérieure de la codification”, R.F.D.A. 2016, pp. 9 et s.

^{๒๙} LEVÊQUE (M.-A.) et VEROT (C.), “Comment réussir à simplifier? Un témoignage à propos du code”, R.F.D.A. 2016, pp. 14-16.

^{๓๐} สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ Raymond ODENT แสดงความคิดเห็นใน “คำนิยม” สำหรับหนังสือที่สนับสนุนให้มีการจัดทำประมวลกฎหมาย ! โปรดดู WIENER (C.) อ้างแล้วใน (๓), pp. 7-9.

ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court): เรียนรู้ประสบการณ์จากประเทศสิงคโปร์

เรวดี ขวัญทองยิ้ม*

เมื่อเกิดข้อพิพาทหรือคดีความฟ้องร้องขึ้นสู่ศาลยุติธรรม ซึ่งแต่ละคดีก็จำเป็นต้องมีการบันทึกเรื่องราวและพยานหลักฐานต่าง ๆ ผ่านเอกสารทั้งจากผู้ฟ้องร้องและผู้ถูกฟ้องร้อง เพื่อนำพยานหลักฐานที่ได้ทั้งหมดมาพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น สภาพการทำงานของศาลจึงเต็มไปด้วยเอกสารจำนวนมาก ทั้งที่กองอยู่บนโต๊ะทำงานอยู่ในตู้เก็บเอกสาร หรืออยู่ในกล่องเก็บเอกสารที่เก็บไว้ในคลังเอกสารส่วนกลาง แต่เนื่องด้วยปัจจุบันระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก และกระบวนการยุติธรรมที่ดีต้องเป็นไปเพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายขึ้น ดังนั้นในปัจจุบันหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยจึงได้มีแนวคิดที่จะใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการคดีและกระบวนการพิจารณาคดีของศาล

สำนักงานศาลยุติธรรมของไทยได้มีแนวคิดที่จะนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพิจารณาคดีให้มีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดนโยบายเรื่องนี้อย่างเป็นทางการ มาตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ โดยได้มีการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) ที่เหมาะสมกับประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันได้มีการใช้ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) อย่างเป็นทางการแล้วในศาลแขวงดอนเมือง แต่การพัฒนา

ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) ของไทยจะเน้นการวางระบบการจัดเก็บข้อมูลคดี การจัดทำสารบบความสารบบคำพิพากษา และการเก็บรักษาข้อมูลในสำนวนคดีในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และปรับปรุงแก้ไขวิธีการรับและส่งคำคู่ความให้มีความสะดวกรวดเร็วเท่านั้น แต่ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) ของสำนักงานศาลยุติธรรมยังมิได้ขยายขอบเขตไปจนถึงการให้บริการในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับคดีด้วย เช่น การเชื่อมต่อข้อมูลกับองค์กรของรัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Corporate Excellence) และจัดการองค์ความรู้ทางกฎหมาย (Knowledge Management) ให้แก่ผู้พิพากษาและประชาชนทั่วไปที่สนใจ ทำให้การพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) ของไทยยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยในขั้นต้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างดี จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) จากประเทศสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศในกลุ่มภูมิภาคเศรษฐกิจอาเซียนกลุ่มเดียวกันกับประเทศไทย ซึ่งมีระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) ที่มีประสิทธิภาพสามารถคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวมาพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) ของไทยต่อไป

* นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ ฝ่ายพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา : ข้อมูลจากข่าวสารพัฒนากฎหมาย ลำดับที่ ๑๑๙, www.lawreform.go.th

ประเทศสิงคโปร์ได้วางแผนเพื่อพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๕ ภายใต้นโยบาย E government Action Plan โดยประเทศสิงคโปร์ได้วางระบบการพิจารณาพิพากษาคดีและแนวทางการพิจารณาพิพากษาคดีภายใต้หลักที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. คำนึงถึงค่าใช้จ่ายของคู่ความในการพิจารณาคดี

๒. การบริหารเวลาในการพิจารณาคดี

๓. กระบวนการพิสูจน์หลักฐานและการใช้กฎหมายต้องมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐบาลสิงคโปร์จึงได้กำหนดกลยุทธ์ของแผนการพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) ไว้ ๔ ประการ ดังนี้

๑. การบริหารระบบศาลเหมือนจริง (Virtual Court Service) เช่น

(๑.๑) การนำระบบ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาสืบพยานในห้องพิจารณา

(๑.๒) การสืบพยานทางไกลผ่านจอภาพ

(๑.๓) การสร้างระบบ Video Link กับเรือนจำเพื่อสืบพยานที่เป็นนักโทษ

(๑.๔) การนำระบบตู้บริการอิเล็กทรอนิกส์ที่เรียกว่า “Automatic Traffic of fence Management System” มาติดตั้งไว้ตามศูนย์การค้าหรือสถานที่ชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ต้องหาที่ทำความผิดกฎหมายจราจรสามารถชำระค่าปรับได้โดยสะดวก ไม่ต้องเสียเวลาไปสถานีตำรวจหรือศาลแต่อย่างใด

๒. การบูรณาการระบบการบริหารงานของศาล

ได้แก่ การสร้างระบบบริหารจัดการคดี (Case management Systems) เช่น

(๒.๑) การสร้างฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับประวัติของคดีอาญาทุกคดี ข้อมูล ระยะเวลาในการพิจารณาคดี รายงานสถิติคดี เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ด้านต่าง ๆ โดยข้อมูลเกี่ยวกับคดีเหล่านี้จะแสดงผลผ่านระบบ Ticket & Summon System (Ticks ๒๐๐๐)

(๒.๒) การนำระบบ Electronic Filing Systems (EFS) คือ การจัดเก็บข้อมูลคดีที่เป็นกระดาษเอกสารให้อยู่ในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้สามารถบริการข้อมูลในคดีแก่คู่ความและผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

(๒.๓) การติดตั้งตู้ข้อมูลเพื่อให้คู่ความมาตรวจดูข้อมูลคดีและนัดสืบพยานหรือติดต่อกับศาลผ่านทางตู้อิเล็กทรอนิกส์ แล้วนั่งรอเรียกผ่านทางกระดานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

(๒.๔) มีการจัดทำโปรแกรมแจ้งเตือนคู่ความเมื่อศาลพร้อมที่จะพิจารณาคดีผ่านทางข้อความสั้น (SMS) ของโทรศัพท์มือถือ

(๒.๕) ในห้องพิจารณาคดีของศาลสิงคโปร์ จะมีการจัดให้มีระบบเทคโนโลยีที่สามารถสืบพยานทางไกลผ่านทางจอภาพ การบันทึกภาพและเสียงในห้องพิจารณาตลอดเวลา และบนบัลลังก์จะมีจอคอมพิวเตอร์ไว้ให้ผู้พิพากษาสามารถดูข้อมูลและพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่คู่ความนำเสนอ

(๒.๖) มีการจัดห้องพิเศษเพื่อใช้ในการสืบพยานเด็ก หรือพยานที่เป็นผู้หญิงทางโทรศัพท์วงจรปิด โดยไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลยโดยตรง

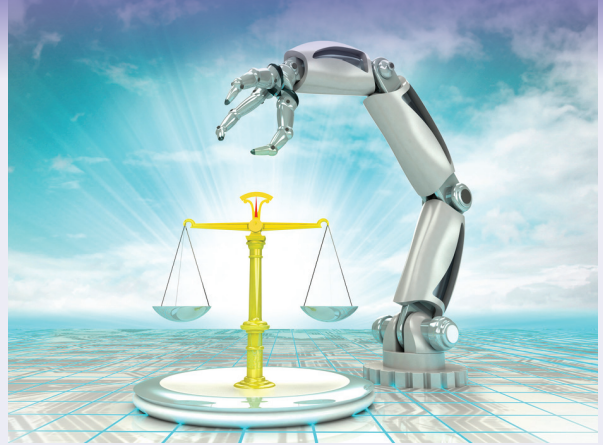
(๒.๗) พัฒนาระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อนำมาใช้ในการสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล เพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และการเก็บรักษาข้อมูลทางคดีที่ปลอดภัย

ในอนาคตประเทศสิงคโปร์ยังมีแผนการที่จะพัฒนาเว็บไซต์ของศาลยุติธรรมให้สามารถให้บริการผู้ที่เกี่ยวข้องได้มากยิ่งขึ้น โดยมุ่งใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วยให้บุคคลสามารถฟ้องคดีที่มีทุนทรัพย์พิพาทเล็กน้อยผ่านทางแบบฟอร์มที่ศาลกำหนด หรือสามารถฟ้องผ่านจุดบริการที่รัฐกำหนดไว้ประจำสถานที่ต่าง ๆ นอกจากศาลได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

๓. การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) ศาลประเทศสิงคโปร์ได้พัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้แก่บุคคลในวงการที่เกี่ยวข้องกับศาล ได้แก่ ผู้พิพากษา ทนายความ ตลอดจนประชาชนทั่วไป ดังนี้

(๓.๑) มีการจัดการบริหารด้านข้อมูลกฎหมายทางระบบ LAWNET ซึ่งเป็นการให้บริการข้อมูลทางกฎหมายทั้งระบบผ่านเว็บไซต์ คือ HYPERLINK “<http://www.lawnet.org.sg>” www.lawnet.org.sg

(๓.๒) มีการสร้างฐานข้อมูลสำหรับผู้พิพากษา (Judicial Officer’s Database) เพื่อสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาของศาล เช่น การสร้างฐานข้อมูลจากการกำหนดโทษคดีความผิดกฎหมายศุลกากร เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบคำตัดสิน หรือการรวบรวมข้อมูลและประสบการณ์ในการทำคดีจากผู้พิพากษาศาลสูงที่เกษียณอายุราชการแล้วมาไว้ในฐานข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้พิพากษารุ่นหลังได้ทำการศึกษา เป็นต้น

๔. การสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Corporate Excellence) ประเทศสิงคโปร์ได้ดำเนินนโยบายปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐให้เป็นระบบเดียวกันและมีความสอดคล้องกัน ดังนั้น จึงมีการเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงาน ทั้งด้านการเงิน บุคลากร และอื่น ๆ ให้เป็นหนึ่งเดียวกันอย่างเป็นระบบอีกด้วย

บทสรุป

การที่ประเทศสิงคโปร์พัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) ให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติมีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมและเป็นผลดีอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ และแม้ว่าระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) ของไทยในปัจจุบันนี้จะไม่ครอบคลุมการถึงให้บริการในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับคดีได้อย่างเต็มรูปแบบ ดังเช่นที่มีการใช้อยู่ในประเทศสิงคโปร์ แต่การริเริ่มพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) ของสำนักงานศาลยุติธรรมของไทยในปัจจุบัน ก็ถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญที่จะทำให้เกิดระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Court) อย่างเต็มรูปแบบเกิดขึ้นในอนาคต เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างเป็นธรรม สะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายยิ่งขึ้น

US DATA PRIVACY
A White Paper

การก้าวไปสู่รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government)

ปัญญา จันสกุล*

รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) หมายถึง รัฐบาลมุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าเชิงสาธารณะด้วยการจัดทำ/เข้าถึง/เผยแพร่ข้อมูล ส่งมอบบริการในสภาพแวดล้อมของการทำงานที่เป็นดิจิทัล (Digital Ecosystem) โดยอาศัยเทคโนโลยีหลัก ได้แก่ Internet, Mobile, Social Network และ Cloud Computing ทั้งนี้ รัฐบาลดิจิทัลมี ๓ คุณลักษณะสำคัญ คือ มีการเชื่อมต่อหลอมรวมการทำงานระหว่างองค์กรซับซ้อน (Reintegration) มีการมองโจทย์หรือเป้าหมายการทำงานแบบองค์รวมหรือมองทั้งระบบไปพร้อมกัน (Needbased Holism) และมีการทำงานในรูปแบบของดิจิทัล (Digitalization)

๑. เป้าหมายการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

ตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ระยะ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑) กำหนดวิสัยทัศน์ในการก้าวไปสู่การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลไว้ว่า รัฐบาลในอีก ๓ ปีข้างหน้า ภาครัฐไทยจะยกระดับเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน มีการดำเนินงานแบบอัจฉริยะ ให้บริการโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริง ประกอบด้วย

๑.๑ Government Integration คือ มีกฎหมายและระเบียบให้บูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลและการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เพื่อสามารถให้บริการภาครัฐแบบครบวงจร ณ จุดเดียวและเห็นข้อมูลประชาชนเป็นภาพเดียว รวมทั้งใช้บริการทางเทคโนโลยีราคาแพงร่วมกัน

๑.๒ Smart Operations คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้รับการสนับสนุนในเทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลสมัยใหม่มีการเชื่อมต่อระหว่างเครื่องมืออุปกรณ์ มีระบบการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และมีเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก (Analytics)

๑.๓ Citizencentric Services คือ พัฒนาบริการที่คำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ให้ประชาชนใช้งานง่าย สะดวก ตรงตามความต้องการรายบุคคล ในขณะที่เดียวกันข้อมูลของประชาชนได้รับการคุ้มครอง

๑.๔ Driven Transformation กล่าวคือ ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำระดับประเทศที่มีความมุ่งมั่น มีวิสัยทัศน์ และเล็งเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต่อเนื่อง มีขั้นตอนการทำงานชัดเจน และมีกฎระเบียบรองรับ

สำหรับเป้าหมายสูงสุดของการเป็นรัฐบาลดิจิทัล คือ การพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศที่หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ สามารถเชื่อมโยงข้อมูลข้ามหน่วยงานกัน โดยไม่ยึดติดกับขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายแต่ละหน่วยงาน หรือเรียกว่า “Connected Government” ซึ่งการพัฒนาไปสู่เป้าหมายดังกล่าวจะทำให้การปฏิบัติราชการได้คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง และมีเป้าหมายในการส่งมอบบริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชนที่ต้องบรรลुरु่วมกัน เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ผ่านมา พบว่า ระบบ eGovernment ของหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทย ยังดำเนินการแบบแยกส่วน กล่าวคือ ยังทำแบบต่างคนต่างทำเป็น

* นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ กองกฎหมายไทย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา บทความนี้เผยแพร่ใน : กฤษฎีกาโพกัส ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑๓๐ เมษายน ๒๕๕๙, www.krisdika.go.th

ส่วนใหญ่ การบูรณาการกระบวนการทำงานและข้อมูลระหว่างหน่วยงานยังพบได้น้อย ทำให้ภาครัฐไม่ได้ประโยชน์จากการมี eGovernment อย่างเต็มที่ ทั้งในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานและการลดความซ้ำซ้อนด้านการลงทุนด้านไอที โดยหากประเทศไทยได้พัฒนาไปสู่การเป็น Connected Government แล้ว ย่อมยังประโยชน์มากมายตามมา ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยในการทำงานภาครัฐ สร้างความโปร่งใสและให้ประชาชนมีส่วนร่วม สร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นให้นักลงทุนต่างประเทศ และสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศ

๒. แนวทางการขับเคลื่อนเพื่อก้าวไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล

ในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล มีแนวทางการขับเคลื่อนที่สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปเศรษฐกิจดิจิทัลของสภากาชาดขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) ที่ได้มีการกำหนดวาระการขับเคลื่อนเพื่อก้าวไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ โดยได้จัดทำข้อเสนอต่อรัฐบาลเพื่อให้มีการดำเนินการต่าง ๆ ได้แก่

๒.๑ ปรับปรุงระบบ Open Government Data คือ การจัดให้มี “ข้อมูลเปิด” ให้บริการในเว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้ใช้บริการทั้งภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และหน่วยงานของรัฐ สามารถค้นหาและเข้าถึงข้อมูลที่มีคุณภาพของภาครัฐได้ง่าย โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาล ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของภาครัฐ และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมถึงแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การเมือง และเศรษฐกิจอย่างบูรณาการร่วมกัน

๒.๒ ปรับปรุงหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน โดยมีแนวคิดในการตรากฎหมายว่าด้วยรัฐบาลดิจิทัลขึ้น เพื่อใช้กำกับดูแลการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ให้มุ่งไปสู่ทิศทางเดียวกัน

๒.๓ สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาโครงการนำร่อง เช่น ระบบบริการที่ใช้ Smart ID Card ระบบการสำแดงข้อมูลทรัพย์สินของบุคคลสาธารณะระบบ DXC (Data Exchange

Center) ของประเทศ และสร้างระบบการให้บริการ One Stop Service เป็นต้น

๒.๔ จัดทำ Government Enterprise Architecture Framework และ Government Shared Service คือการกำหนดมาตรฐานทั้งในเชิงเทคนิคของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ระบบสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างสอดคล้องกัน และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกันได้ อันจะเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการจัดทำข้อมูล ประหยัดทรัพยากร และสามารถให้บริการที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมากขึ้น

๒.๕ พัฒนาศักยภาพและความสามารถของเจ้าหน้าที่ของรัฐและวางแผนด้าน Change Management เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจและเตรียมความพร้อมให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติราชการไปสู่รูปแบบของดิจิทัล

นอกจากนี้ การปรับปรุงการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (Government eService) มีแนวทางการพัฒนาบริการดิจิทัลของหน่วยงานอยู่ในกรอบการดำเนินการที่เป็นเอกภาพและเทียบเคียงได้กับมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียในการใช้บริการเว็บไซต์ เช่น ประชาชน ชุมชน หรือท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการให้บริการเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐที่สอดคล้องตามความต้องการในการรับบริการของแต่ละกลุ่มนั้น ๆ โดยในขณะนี้ ทางสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กำลังพัฒนามาตรฐานบริการดิจิทัลภาครัฐ (Digital Service Standard) เพื่อให้หน่วยงานของรัฐนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศขององค์กรต่อไป

วะโซคุ

อาหารญี่ปุ่นสู่การเป็นมรดกโลก

กคมนตรี ลังขาวสี*

เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๖ UNESCO ได้ประกาศขึ้นทะเบียน “วะโซคุ” เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ในโอกาสนี้ เราจะมาทำความรู้จักกับวะโซคุแบบคร่าว ๆ กัน

๑. วะโซคุ (Washoku)

วะโซคุเป็นชุดอาหารญี่ปุ่นแบบดั้งเดิม (คำว่า “วะ” เป็นคำที่คนจีนใช้เรียกคนญี่ปุ่น ระยะแรกถูกแปลว่า เตี้ย ต่ำต้อย อันเป็นการแสดงความดูถูกญี่ปุ่น ในยุคนั้น ต่อมาญี่ปุ่นได้เปลี่ยนตัวคันจิคำว่า “วะ” ให้แปลว่า ความกลมกลืน สันติสุข และความสงบ ส่วนคำว่า “โซคุ” แปลว่า อาหาร) แต่วะโซคุไม่ได้เป็นแค่ชื่อเรียกอาหารญี่ปุ่น แต่หมายความรวมถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับประทานอาหารญี่ปุ่นแบบดั้งเดิมบนพื้นฐานของการให้ความเคารพต่อธรรมชาติ วะโซคุแบบดั้งเดิมประกอบด้วย ๑ ชุป ๓ กับข้าว และข้าว ดังนี้

(๑) ชุป นอกจากชุปจะเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในชุดอาหารของชาวญี่ปุ่นแล้ว ชุปยังเป็นเครื่องปรุงรสที่สำคัญ เอกลักษณ์ของวะโซคุ คือ รสอูมามิ (กลมกล่อม) ชุปเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างรสอูมามิให้กับอาหาร รสอูมามิเกิดจากวัตถุดิบที่ใช้ทำซุปบางชนิด เช่น ปลา คัทซีโอะตากแห้ง สาหร่ายคอมมุ เมื่อนำมาปรุงจะเกิดกรดกลูตามิก (Glutamic Acid) เมื่อจับกับ Umami

Receptor บนต่อมรับรสของลิ้น จะทำให้เรารับรู้รสชาติอร่อยกลมกล่อมหรือที่เรียกว่ารสอูมามินั่นเอง

(๒) กับข้าว วะโซคุประกอบด้วยกับข้าวสามอย่าง โดยเลือกใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นตามฤดูกาล ในยุคโบราณคนญี่ปุ่นจะไม่รับประทานเนื้อสัตว์ ต่อมาเข้าสู่ยุคปฏิรูปเมจิมีการยอมรับวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการรับประทานเนื้อสัตว์ มีการยกเลิกข้อห้ามรับประทานเนื้อวัวและส่งเสริมให้รับประทานเนื้อวัวและนมมากขึ้น โดยเชื่อกันว่าเนื้อวัวและนมจะทำให้ชาวญี่ปุ่นมีร่างกายที่สูงใหญ่เช่นเดียวกับชาวตะวันตก

ญี่ปุ่นเป็นหมู่เกาะมีทะเลล้อมรอบ และเป็นบริเวณที่กระแสน้ำอุ่นกุโรชิโวและกระแสน้ำเย็นโอยาชิโวลไหลมาบรรจบกัน ทำให้ญี่ปุ่นเป็นแหล่งจับปลาที่อุดมสมบูรณ์ คนญี่ปุ่นจึงนิยมรับประทานปลาและสัตว์น้ำ และมีความเชี่ยวชาญในการรับประทานปลา รู้กระทั่งว่าปลาขนาดใหญ่ให้เลือกเนื้อปลาซิกบน เหตุผลก็คือชาวประมงจะเรียงปลาโดยหางเอาซิกบนขึ้น ทำให้เนื้อปลาซิกบนสดกว่าซีกล่าง การปรุงก็จะเน้นรสชาติดั้งเดิมของวัตถุดิบ เครื่องปรุงหลักมี ๕ อย่าง ได้แก่ โชโช (น้ำตาล) ชิโอะ (เกลือ) ซี (น้ำส้มสายชู) โซยุ (ซีอิ๊ว) และมีโชะ (เต้าเจี้ยว) และยังมีเครื่องปรุงอื่นอีก เช่น เกียวโซ (น้ำปลาญี่ปุ่น) มิริน (เหล้าหวาน)

* นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ กองกฎหมายไทย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา บทความนี้เผยแพร่ใน: กฤษฎีกาโฟกัส ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙, www.krisdika.go.th

ผักตบก็เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ญี่ปุ่นมีภูเขาไฟหลายแห่ง ทำให้มีดินอุดมสมบูรณ์เพาะปลูกพืชได้ดี คนญี่ปุ่นจึงนิยมรับประทานผัก ทั้งที่เป็นผักสดและผักตบ ผักตบญี่ปุ่นมีหลายชนิดและมีวิธีการตบหลายวิธีที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น เช่น แตงกวาตบ โทคุเซน หรือตากัวง (ใช้ทำตบ) ผักตบจะช่วยแก้เลี่ยนและชูรสอาหารให้อร่อยยิ่งขึ้น

(๓) ข้าว ข้าวญี่ปุ่นมีเมล็ดสั้น เมื่อหุงสุกแล้วจะเหนียวนุ่ม ใช้ตะเกียบคีบได้ ญี่ปุ่นรับวัฒนธรรมการรับประทานข้าวมาจากจีน จึงมีการนำข้าวมาประกอบอาหารหลายชนิด ทั้งข้าว หวาน และเครื่องดื่ม เช่น ซูชิ ดงบุริ โมจิ เซมเบ้ ตลอดจนเหล้าสาเกของญี่ปุ่น ก็ทำมาจากข้าว ซูบ กับข้าว และข้าว จะถูกบรรจุในภาชนะที่ทำจากวัสดุธรรมชาติแล้วนำมาจัดวางให้สวยงาม โดยข้าวจะถูกวางไว้ทางซ้ายของถ้วยซูบ หากสลับกันถือว่าเป็นอาหารเช่นคนตาย และยังมีการจัดตกแต่งให้เข้ากับฤดูกาล

ในปัจจุบัน อาหารญี่ปุ่นหลายชนิดได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศ เช่น แกงกะหรี่ญี่ปุ่นมาจากประเทศอินเดีย เทมปุระมาจากประเทศโปรตุเกส โคโรเกะมาจาก Croquette ของประเทศฝรั่งเศส ราเม็งมาจากประเทศจีน พวก “คัตสึ” เช่น ทงคัตสึ คัตสึด้ง มาจากคำว่า Cutlet แม้แต่โอโมโรสึ (ข้าวห่อไข่) ก็มาจาก Omelette with Rice โดยอาหารพวกนี้ถูกเรียกว่า “โยโชคุ” (Yoshoku) หมายถึง อาหารแบบตะวันตก

การรับประทานอาหารญี่ปุ่นจะใช้มือจับภาชนะ ยกขึ้นรับประทาน อุปกรณ์ที่สำคัญคือ ตะเกียบ ญี่ปุ่นเชื่อว่าตะเกียบ คือของขวัญจากเทพเจ้า เป็นเครื่องแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเทพเจ้ากับมนุษย์ ตะเกียบจึงเป็นของศักดิ์สิทธิ์ จึงมีข้อห้ามเกี่ยวกับการใช้ตะเกียบ เช่น ห้ามใช้ตะเกียบที่หักแล้ว ห้ามปักตะเกียบในข้าว ห้ามเสียบตะเกียบ ห้ามส่งต่ออาหารระหว่างตะเกียบต่อตะเกียบ นอกจากนี้ ยังมีมารยาทที่เกี่ยวข้องกับอาหารญี่ปุ่นอีกมากมาย ได้แก่ การรับประทานอาหารเส้น เช่น อุด้ง โซบะ ต้องสอดเส้นเข้าปากเสียดัง ๆ เพื่อแสดงว่าอร่อยมาก การรินเหล้าหรือน้ำชาให้ตัวเองถือเป็นเรื่องไม่สุภาพ ให้รินให้คนอื่นแล้วคนอื่นก็จะรินให้เรา เป็นต้น

อาหารญี่ปุ่นเป็นที่นิยมทั้งในญี่ปุ่นและต่างประเทศ ด้วยเหตุที่อาหารญี่ปุ่นมีความสด รสชาติอร่อย ดีต่อสุขภาพ สะท้อนจิตวิญญาณของชาวญี่ปุ่น ที่ให้ความสำคัญต่อธรรมชาติ การจัดวางและตกแต่งเป็นไปอย่างสวยงามพิถีพิถัน อาหารญี่ปุ่นไม่เพียงแต่

จะช่วยให้อิ่มท้องเท่านั้น แต่ยังสร้างความอึดอึ้งใจให้ผู้รับประทานได้อีกด้วย

๒. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (The Intangible Cultural Heritage)

คำว่า “มรดกทางวัฒนธรรม” (Cultural Heritage) เริ่มจากการที่ UNESCO ได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองมรดกโลก โดยการตราอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) อนุสัญญานี้กำหนดให้ “มรดกโลก” (World Heritage) หมายถึง แหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มีคุณค่าโดดเด่นระดับสากล เมื่อได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลกแล้ว ให้ถือว่าเป็นมรดกแห่งมวลมนุษยชาติ โดยได้แบ่งมรดกโลกออกเป็น “มรดกทางธรรมชาติ” (Natural Heritage) และ “มรดกทางวัฒนธรรม” (Cultural Heritage) แต่อนุสัญญานี้กำหนดให้มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง (๑) อนุสรณ์สถาน (Monumentes) (๒) กลุ่มของอาคาร (Groups of Buildings) และ (๓) แหล่งทางโบราณคดี (Sites) อันเป็นการมุ่งคุ้มครองเฉพาะสิ่งที่มีตัวตนสามารถจับต้องได้ หากแต่ยังมีสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ที่สามารถแสดงออกถึงรากฐานและความเป็นมาของชาติบ้านเมือง อันควรได้รับการอนุรักษ์ไว้ด้วยเช่นกัน เช่น ภาษาท้องถิ่น ดนตรี UNESCO จึงผลักดันให้มีการปกป้องและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมในลักษณะนี้มีให้สูญหายหรือเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา อันเป็นที่มาของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage)

อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้รับการรับรองในที่ประชุมสมัยสามัญของ UNESCO ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๖ และมีผลใช้บังคับเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๔๙ ปัจจุบันมีภาคีสมาชิก จำนวน ๑๖๖ ประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสงวนรักษาและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อันเป็นเครื่องบ่งชี้เอกลักษณ์ของชุมชนและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของมวลมนุษยชาติ เพื่อให้ชุมชน กลุ่มชน และปัจเจกชน เกิดความเคารพ ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญ สร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นร่วมกัน และ

ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการสงวนรักษา และอนุรักษ์ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยมีหลักการสำคัญสรุปได้ ดังนี้

(๑) นิยามคำว่า “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” หมายถึง การปฏิบัติการเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นฐานทางวัฒนธรรม ซึ่งชุมชน กลุ่มชน หรือปัจเจกชนยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของ มรดกทางวัฒนธรรมของตน

(๒) การแบ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ออกเป็น ๕ สาขา ได้แก่

สาขาที่ ๑ ประเพณีการแสดงออกทางมุขปาฐะ และภาษาที่นำมาซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Oral Traditions and Expressions, including Language as a Vehicle of the Intangible Cultural Heritage)

สาขาที่ ๒ ศิลปะการแสดง (Performing Arts)

สาขาที่ ๓ การปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาลต่าง ๆ (Social Practices, Rituals and Festive Events)

สาขาที่ ๔ องค์ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (Knowledge and Practices Concerning Nature and the Universe)

สาขาที่ ๕ งานช่างฝีมือแบบดั้งเดิม (Traditional Craftsmanship)

(๓) การกำหนดมาตรการ “การสงวนรักษา” (Safeguarding) เพื่อให้มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ดำรงอยู่ตลอดไป การจำแนก บันทึกหลักฐาน การวิจัย การปกป้องคุ้มครอง ส่งเสริม และให้ความสำคัญ การถ่ายทอด ให้การศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการฟื้นฟูในด้านต่าง ๆ โดยจำแนกมาตรการในการสงวนรักษาออกเป็น ๒ ระดับ คือ

(ก) ระดับภายในรัฐภาครัฐมีหน้าที่ในการ จำแนกประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และกำหนดความหมายให้ชัดเจน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน สังคม และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง จัดทำทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ให้ความรู้แก่ประชาชน ปลุกฝังค่านิยมในการตระหนัก ถึงคุณค่า และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทั้งในระดับปัจเจกชน ชุมชน และกลุ่มชน

(ข) ระดับนานาชาติ ได้แก่ การจำแนกมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ออกเป็นรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity) และรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่ต้องมีการสงวนรักษาโดยเร่งด่วน (List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding) และกำหนด มาตรการในการสงวนรักษาให้เหมาะสมในแต่ละรายการ นอกจากนี้ รัฐภาคีต้องเสนอแผนงาน โครงการ และรายละเอียดการดำเนินการเพื่อสงวนรักษามรดกทาง วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของตนอีกด้วย

(๔) การกำหนดให้รัฐภาคีมีหน้าที่จัดให้มีการขึ้น ทะเบียน กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมบทบาทของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เสนอมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่อยู่ในรัฐของตน เพื่อบันทึกเป็นรายการ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ หรือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่จำเป็นต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน จัดให้มีองค์กรเพื่อสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ สนับสนุนให้ มีการศึกษาวิจัยเพื่อสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยเฉพาะกรณีที่อยู่ในสถานะที่เสี่ยงต่อการ สูญหาย กำหนดมาตรการที่เหมาะสมในทางกฎหมาย การบริหารจัดการและงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการ สร้างสรรค์ การเพิ่มศักยภาพของบุคคล การถ่ายทอด การจัดแสดงผลงานการเข้าถึง และการให้ความเคารพ ต่อจารีตประเพณี และแนวทางปฏิบัติในการเข้าถึงซึ่ง มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ รวมทั้งจัดเก็บข้อมูล ที่เกี่ยวข้อง

๓. การขึ้นทะเบียนวะโซคุ

เริ่มจากกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง ของประเทศญี่ปุ่น ได้ตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรุงอาหาร และ ผู้เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหาร เพื่อพิจารณาถึง ความเป็นไปได้และกระบวนการในการขอขึ้นทะเบียน โดยได้มีการยกร่างข้อเสนอขอขึ้นทะเบียนให้กระทรวง ศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีของประเทศญี่ปุ่น พิจารณาเบื้องต้นก่อน นำเสนอ UNESCO พิจารณาต่อไป

การขึ้นทะเบียนวะโซคุไม่ได้พิจารณาเฉพาะในแง่ ของการเป็นอาหารเท่านั้น แต่พิจารณาไปถึงวัฒนธรรม

การปรุงและวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร โดยพิจารณาจุดเด่น ๔ ด้าน คือ

(๑) การใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติทั้งจากทะเล เช่น ปลา หอย สาหร่ายทะเล และจากภูเขา เช่น ผัก ถั่ว งา โดยมีการนำวัตถุดิบตามฤดูกาลมาใช้ในการปรุงอาหาร เช่น ใช้ปลาไหลมาทำอาหารในฤดูร้อน ใช้ปลาช่อนมาทำอาหารในฤดูใบไม้ร่วง วิธีการปรุงต้องชูรสชาติวัตถุดิบให้โดดเด่น

(๒) การมีสารอาหารครบถ้วน แคลอรีต่ำ รับประทานแล้วไม่อ้วน สร้างความสมดุลทางโภชนาการ มีประโยชน์ต่อสุขภาพและทำให้อายุยืนยาว

(๓) การนำวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ ใบไม้ มาตกแต่งอาหารให้สวยงามน่ารับประทาน และตกแต่งห้องอาหารให้เข้ากับฤดูกาลต่าง ๆ

(๔) การแสดงออกซึ่งประเพณีและวัฒนธรรม อันดงามแบบดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่น การแสดงออกถึงความเป็นสัญลักษณ์ของเทศกาล ตลอดจนฤดูกาลต่าง ๆ ผ่านทางอาหาร เช่น การรับประทานโทจิโคชิ โซบะ ในช่วงใกล้เที่ยงคืนของวันส่งท้ายปีเก่า โดยเชื่อกันว่าเส้นโซบะจะเป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างปีเก่าและปีใหม่ การรับประทานโอะโซนิในเทศกาลปีใหม่ เพื่อขอพรให้ร่างกายแข็งแรงและสุขภาพดี โดยแต่ละครอบครัวจะมีการรับประทานอาหารร่วมกัน อันเป็นการสร้างความผูกพันในครอบครัว คนญี่ปุ่นจะพูดคำว่า “อิตะดะ คิมัส” ก่อนการรับประทานอาหาร และ “โกจิโซชะ มะเดะ” หลังรับประทานอาหาร อันเป็นการแสดงความขอบคุณต่อการสละชีวิตของวัตถุดิบต่าง ๆ เพื่อนำมาปรุงอาหารเพื่อต่อชีวิตให้ผู้รับประทาน

เมื่อวิเคราะห์ผ่านการพิจารณาแล้ว UNESCO จึงได้ประกาศให้วะโซคุเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งเป็นอาหารประจำชาติรายการที่ ๒ ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน (รายการแรกคืออาหารฝรั่งเศส) ในการประชุมครั้งนี้ UNESCO ยังได้ประกาศรับรองอาหารจากประเทศเม็กซิโกและประเทศตุรกีให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ด้วยเช่นกัน แต่เป็นการขึ้นทะเบียนเฉพาะอาหาร โดยไม่ได้รวมถึงวัฒนธรรมการปรุงด้วย

๔. บทสรุป

วะโซคุไม่ได้เป็นแต่เพียงอาหาร แต่เป็นการแสดงออกถึงจิตวิญญาณของชาวญี่ปุ่นที่มุ่งเน้นการให้

ความเคารพต่อธรรมชาติ โดยรัฐบาลญี่ปุ่นได้พยายามรณรงค์ให้วะโซคุเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย โดยการบรรจุวิชาโภชนาการลงในหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ สนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมปลูกผัก เลี้ยงไก่ไข่ให้นักเรียนปรุงรับประทานกันเอง การจัดประกวดการปรุงอาหารญี่ปุ่น (Washoku World Challenge) เพื่อสนับสนุนให้คนญี่ปุ่นและคนต่างชาติรู้จักวัตถุดิบและเครื่องปรุงอาหารญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น การเปิดอบรมการปรุงอาหารญี่ปุ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีการเผยแพร่วิธีการปรุงอาหารญี่ปุ่นในต่างประเทศ โดยประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่ญี่ปุ่นส่งเชฟเข้ามาสอนการปรุงอาหารญี่ปุ่น เนื่องจากวัตถุดิบหาง่ายและอาหารญี่ปุ่นได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศไทย

เมื่อย้อนกลับมาดูอาหารไทย ปัจจุบันอาหารไทยยังไม่สามารถขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เนื่องจากประเทศไทยยังมีได้เป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อย่างไรก็ดี ปัจจุบันพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้มีผลใช้บังคับแล้ว ลำดับต่อไปก็คือ การดำเนินการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญานี้ หากเป็นผลสำเร็จเมื่อไร คาดว่าอาหารไทยน่าจะมีโอกาสได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่นเดียวกับวะโซคุ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้อาหารไทยเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายไปทั่วโลกมากขึ้น แต่เงื่อนไขที่วะโซคุได้รับการขึ้นทะเบียนนั้นไม่ได้อยู่ที่ตัวอาหารเพียงอย่างเดียว หากแต่มีองค์ประกอบอื่นมาสนับสนุน ทั้งวัตถุดิบ วิธีการปรุง การจัดตกแต่ง คุณค่าทางอาหาร และวิธีการรับประทาน ล้วนแล้วแต่สามารถแสดงออกถึงวัฒนธรรมของญี่ปุ่นที่สมควรได้รับการอนุรักษ์ให้สืบทอดต่อไปได้ การที่ประเทศไทยจะสนับสนุนให้อาหารจานใดขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องคงต้องทำการบ้านกันอย่างหนัก ใช่ว่าจะอร่อยเลิศล้ำหรือโด่งดังมีชื่อเสียงก้องโลกแล้วจะได้รับการขึ้นทะเบียน อาจจะต้องมีการเพิ่มคุณค่าและสืบสานกันอีกนิด เพิ่ม Story Tale เข้าไปประกอบหน่วย และอาจจะต้องศึกษาจากวะโซคุหรืออาหารฝรั่งเศสที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว เพื่อนำมาประยุกต์ให้มีเอกลักษณ์แบบไทย ๆ สักวันอาหารไทยจะได้มีโอกาสขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกได้อย่างแน่นอน

หลักนิติธรรม ในการบริหารราชการแผ่นดิน*

สถาบันพัฒนานักกฎหมายมหาชน

ลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนย่อมมีความแตกต่างกัน และเมื่อเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงย่อมมีความแตกต่างกันเป็นธรรมดา ทั้งด้านความคิด ทัศนคติ ความเชื่อ และการแสดงออก ซึ่งหากทุกคนยึดมั่นความแตกต่างของตนไว้ สังคมก็ย่อมเต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลายจนปราศจากความเป็นระเบียบเรียบร้อย จนยากที่จะจรรโลงความสงบสุขเรียบร้อยในสังคม ที่กล่าวเช่นนี้ ใช่ว่าความแตกต่างจะเป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่หากควรเป็นความแตกต่างที่อยู่ในกรอบของความเป็นหนึ่งเดียวกัน ด้วยเหตุที่ไม่อาจปฏิเสธความแตกต่างให้เกิดขึ้นในสังคมได้ “กฎหมาย” จึงเข้ามาเป็นเครื่องมือ หรือ “กติกาของสังคม” ในการที่จะทำให้สมาชิกของสังคมทุกคนที่มีความแตกต่างกันสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

เมื่อมนุษย์ยอมรับให้กฎหมายเป็นกติกาในการอยู่ร่วมกันในสังคมแล้ว กฎหมายนั้นย่อมต้องเป็นกฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม ทั้งในแง่ขององค์กรผู้ตรากฎหมาย กระบวนการ เนื้อหาสาระัตถะ การตีความ และการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นที่มาของ “หลักนิติธรรม” ซึ่งแต่เดิมนั้น A.V. Dicey ได้ให้ความหมายโดยมุ่งเน้นไปถึงความเท่าเทียมกันในการบังคับใช้กฎหมายและความเป็นอิสระของศาล และความหมายของหลักนิติธรรมได้พัฒนาต่อมา โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามของหลักนิติธรรมไว้ ทำให้หลักนิติธรรมมีพัฒนาการ

ที่เติบโตและขยายขอบข่ายจากมุมมองของระบบกฎหมายและระบบกระบวนการยุติธรรม กลายเป็นหลักสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดิน จนกล่าวได้ว่าหลักนิติธรรมเป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานแห่งความยุติธรรมที่ประมวลมาจากหลักเกณฑ์ แนวทาง หรือสิ่งดีงามทั้งปวงที่มนุษย์รู้สึกว่าคุณต้อง เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับปรารถนา ควรแก่การไว้วางใจให้เป็นกฎหมายสูงสุดของสังคม เป็นสิ่งที่คุ้มครองกฎหมายทั้งปวงอีกชั้นหนึ่ง การบริหารราชการแผ่นดินขององค์กรของรัฐผู้ใช้อำนาจทั้งนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ย่อมต้องก่อปรด้วยหลักนิติธรรม รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจรัฐที่ต้องเป็นการกระทำโดยปราศจากการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม ไม่มีการเบียดเบียนข่มเหงรังแกหรือบิดเบือนอำนาจโดยผู้ใช้อำนาจ มีหลักประกันความปลอดภัยและความผาสุกในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ชื่อเสียงเกียรติยศ

ในเวทีระหว่างประเทศก็ได้มีการให้ความสำคัญกับหลักนิติธรรม โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติที่ถือว่าหลักนิติธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจทางธรรมาภิบาลและรักษาไว้ซึ่งสันติภาพ โดยกล่าวถึงพื้นฐานของหลักนิติธรรมที่ประกอบด้วย ความชัดเจนของกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายอย่างชอบธรรม สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยที่บุคคลและผู้ใช้อำนาจรัฐนั้นตระหนักรู้และมีสำนึก

* เรียบเรียงจากเอกสารรายงานข้อเสนอต่อรัฐบาล เรื่อง หลักนิติธรรมในการบริหารราชการแผ่นดิน หลักสูตรผู้บริหารงานด้านกฎหมาย ภาครัฐระดับสูง รุ่นที่ ๔

รับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมนั้นกำหนดเป็นกติกาขึ้น และยอมรับว่าได้บัญญัติขึ้นด้วยความยุติธรรม โดยมีได้เป็นความอำเภอใจของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด มีผลบังคับใช้กับทุกคนโดยไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ

นอกจากนี้ ได้มีการสร้างดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรมขึ้น ซึ่งตั้งบนฐานความคิดที่ว่า ประเทศที่มีการบริหารราชการแผ่นดินด้วยหลักนิติธรรม จะสามารถลดปัญหาการทุจริต เพิ่มประสิทธิภาพการศึกษา สวัสดิการ การรักษาพยาบาลของประชาชน การใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาอาชญากรรมในสังคม ซึ่งได้มีการจัดอันดับประเทศต่าง ๆ พิจารณาจากทั้งองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ กันโดยในภาพรวมของปี ค.ศ. ๒๐๑๕ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๕๖ (จาก ๑๐๒ ประเทศ) ประเทศสามอันดับแรก ได้แก่ เดนมาร์ก นอร์เวย์ และสวีเดน ส่วนประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ สิงคโปร์ (๙) มาเลเซีย (๓๙) และฟิลิปปินส์ (๕๑) โดยตัวชี้วัดที่ได้คะแนนสูง ได้แก่ เรื่องความมีระเบียบและความปลอดภัยของสังคม สำหรับตัวชี้วัดที่ควรต้องได้รับการพัฒนาและถือเป็นความท้าทายของรัฐบาลที่เข้ามามีบทบาท ใน ๔ เรื่อง ได้แก่

(๑) การควบคุมอำนาจของรัฐบาลที่รัฐบาลต้องสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่า เมื่อสถานการณ์มีความเหมาะสมแล้วจะได้จัดให้มีการเลือกตั้งตามกระบวนการต่อไป

(๒) การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมที่ผู้กระทำความผิดยอมเข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางยุติธรรมอย่างเสมอภาค องค์การตุลาการ องค์การอิสระ และองค์กรผู้ทรงอำนาจต้องไม่เป็นเครื่องมือหรือปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการฉกฉวยประโยชน์ทางการเมืองเพื่อทำลายคู่ขัดแย้ง มีการลงโทษอย่างเท่าเทียม ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ

(๓) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยไม่จำกัดเพียงเฉพาะแค่การรับรู้ของประชาชนเท่านั้น แต่ต้องเป็นการร่วมปรึกษาหารือ สนทนาหาทางออกของปัญหา รวมทั้งการเข้าร่วมตัดสินใจที่จะเข้าดำเนินการและร่วมรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการดำเนินการนั้น ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมาจากความคิดและการตัดสินใจของประชาชนโดยปราศจากการปลุกปั่น ชักจูง หรือขึ้นจากบุคคลที่หวังอาศัยพลังมวลชนในการต่อรองอำนาจ และ

(๔) การเคารพสิทธิขั้นพื้นฐาน ประเด็นของการคุกคามและละเมิดสิทธิของประชาชน การเคารพสิทธิด้านแรงงาน โดยเฉพาะด้านการประมงและแรงงานเกี่ยวเนื่อง การส่งเสริมสิทธิเด็กและสตรี รวมทั้งประเด็นการค้ามนุษย์ ที่เป็นภารกิจสำคัญที่รัฐบาลต้องเร่งปฏิบัติการ รวมทั้งทำความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของประเทศต่อนานาชาติต่อไป

การส่งเสริมหลักนิติธรรมในการบริหารราชการแผ่นดิน อันจะนำไปสู่การบริหารราชการและเป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้ ใน**ประการแรก** ควรต้องสร้างความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับหลักนิติธรรม ที่ไม่ว่าจะเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตย องค์กรตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานของรัฐ และทุกองค์กรที่เป็นผู้ใช้อำนาจต้องเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย เนื้อหา และขอบเขตของหลักนิติธรรม เพื่อให้ตระหนักในความสำคัญและเห็นคุณค่าของหลักนิติธรรม และทราบถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของหลักนิติธรรมที่มีความข้องเกี่ยวกับทุกองคาพยพของสังคม **ประการที่สอง** ต้องบังคับใช้หลักนิติธรรมให้ครอบคลุมไปถึงอำนาจของภาคเอกชนด้วย ซึ่งถือเป็นความท้าทายของรัฐบาลที่จะปฏิบัติให้เป็นต้นแบบที่ดี

ประการที่สาม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรมนี้ด้วย การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงของหน่วยงานเพื่อให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมดังกล่าวนี้ จะต้องดำเนินไปด้วยความละเอียดรอบคอบค่อยเป็นค่อยไปให้ทุกภาคส่วนดำเนินการเป็นการทั่วไยยึดหลักการที่ไม่เป็นการมุ่งทำร้ายบุคคลใดโดยเฉพาะซึ่งอาจดำเนินการได้ใน ๓ มิติ ดังนี้

๑. ส่งเสริมการใช้อำนาจอิทธิพลของประชาชน

(๑) ปลุกฝังจิตสำนึกและความรับผิดชอบของประชาชนด้วยหลักนิติธรรม ด้วยการปลูกจิตสำนึกสาธารณะ (Public conscience) การกระตุ้นให้ประชาชนรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม ยึดมั่นและศรัทธาในความถูกต้องทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

(๒) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในกระบวนการดำเนินงานของรัฐและการตรวจสอบการดำเนินการ เช่น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ (Sharing Information) และการปฏิบัตินิติธรรมอย่างเปิดเผย (Open Government) การให้ความคุ้มครองแก่ผู้เปิดเผยข้อมูลการทุจริต (Whistleblower)

๒. การจัดทำกฎหมายในฐานะที่เป็นกติกาของสังคม

(๑) การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย โดยให้หน่วยงานทบทวนภาระหน้าที่ มิใช่เป็นเพียงการตรวจสอบตามขั้นตอน แต่ต้องมีการศึกษาในเชิงนิติสังคมด้วย

(๒) การกำหนดโทษ (โทษทางอาญา โทษทางปกครอง) โดยใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพในการลงโทษเพื่อพิจารณาเกณฑ์การกำหนดโทษ มิให้เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนจนเกินไป

(๓) การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพสังคมและความต้องการของสังคมที่เป็นปัจจุบัน

๓. การใช้อำนาจตามกฎหมาย

(๑) การกำกับดูแลการใช้อำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ โดยการกำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่เป็นการล่วงหน้า และระบุเหตุผลการใช้ดุลพินิจไว้อย่างชัดเจน การใช้ดุลพินิจที่ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่า คุ่มทุน ประหยัด และมีประสิทธิภาพ

(๒) ส่งเสริมหลักนิติธรรมในกระบวนการยุติธรรม ที่ต้องมีความเป็นธรรม มีมาตรฐาน และโปร่งใสเปิดเผย ตรวจสอบได้ ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายน้อย และมีการเชื่อมโยงกลไกระบบงานยุติธรรมอย่างเป็นระบบ

คำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติราชการ โดยมีตัวชี้วัด จำนวน ๑๑ ตัวชี้วัด แยกตามมิติดังต่อไปนี้

มิติที่ ๑ มิติภายนอก

ตัวชี้วัดที่ ๑ ตัวชี้วัดภารกิจหลักของกระทรวงตามแนวทางการขับเคลื่อนของประเทศ/แผนยุทธศาสตร์กระทรวง และตัวชี้วัดระหว่างกระทรวงที่มีเป้าหมายร่วมกัน (Joint KPIs) และตัวชี้วัดระหว่างกระทรวงและจังหวัด (Function - Area KPIs) ตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล

๑.๑ ความสำเร็จในการตรวจพิจารณากฎหมาย

๑.๑.๑ ระดับคะแนนในการตรวจพิจารณากฎหมาย โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้วเสร็จ ตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๑.๑.๑.๑ กฎหมายแบบ/๑.๑.๑.๒ กฎหมายเทคนิค

- พระราชบัญญัติ
- พระราชกฤษฎีกา
- กฎกระทรวง/ต่ำกว่า

๑.๑.๒ ระดับคะแนนในการตรวจพิจารณากฎหมาย โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้วเสร็จตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๑.๑.๒.๑ กฎหมายแบบ/๑.๑.๒.๒ กฎหมายเทคนิค

- พระราชบัญญัติ
- พระราชกฤษฎีกา
- กฎกระทรวง/ต่ำกว่า

๑.๒ ร้อยละความสำเร็จของการให้ความเห็นทางกฎหมาย

๑.๓ จำนวนกฎหมายที่มีการจัดทำเจตนารมณ์ทางกฎหมาย

๑.๔ ร้อยละของการตรวจพิจารณากฎหมายที่มีการปรับปรุงแก้ไขตามแผนการเสนอร่างกฎหมายในระยะเวลา ๑ ปี

๑.๕ ร้อยละความสำเร็จของการตรวจพิจารณาการแก้ไขกฎหมายตามพันธกรณีของประชาคมอาเซียน

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ไม่มีตัวชี้วัด มิติภายนอก : การประเมินคุณภาพ ตัวชี้วัดที่ ๒ คุณภาพการให้บริการประชาชน เนื่องจากไม่ได้เป็นหน่วยงานให้บริการประชาชนโดยตรง

มิติที่ ๒ มิติภายใน

ตัวชี้วัดที่ ๓ การเบิกจ่ายเงินงบประมาณ

๓.๑ การเบิกจ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายลงทุน

๓.๒ การเบิกจ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายภาพรวม

ตัวชี้วัดที่ ๔ การประหยัดพลังงาน

ตัวชี้วัดที่ ๕ การประหยัดน้ำ

ตัวชี้วัดที่ ๖ การพัฒนาประสิทธิภาพระบบสารสนเทศภาครัฐ

ตัวชี้วัดที่ ๗ การพัฒนาสมรรถนะองค์กร

ตัวชี้วัดที่ ๘ ระดับคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงาน

การที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติราชการให้บรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดดังกล่าวได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกคนในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจอย่างเต็มกำลังความสามารถ อันจะนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติและประชาชน

นางสาวจากรุวรรณ เสงตระกูล รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนา เรื่อง “การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการของกลุ่มภารกิจด้านกฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ” เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๙ การสัมมนา จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ โรงแรมแคนทารี เบย์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคลากรของกลุ่มภารกิจให้มีมาตรฐานและรูปแบบในการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย การให้ความเห็นทางกฎหมาย และการบริหารงานภายในกลุ่มภารกิจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งมีการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและรวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานของกลุ่มภารกิจด้านกฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

นายวรรณชัย บุญบำรุง รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นประธานพิธีเปิดการฝึกอบรมหลักสูตร การพัฒนานักกฎหมายภาครัฐระดับปฏิบัติการ รุ่นที่ ๑๓ เมื่อวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ การฝึกอบรมฯ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ - ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๙ ณ โรงแรมรอยัล ซิตี้ กรุงเทพมหานคร ผู้เข้ารับการอบรมฯ เป็นนิสิตกระดบปฏิบัติการ ที่ปฏิบัติงานด้านกฎหมายในกระทรวง กรมต่าง ๆ และนายทหารเหล่าพระธรรมนูญ จำนวน ๒๐๐ คน

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นประธานพิธีเปิดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย” เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๙ ณ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกท กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าร่วมสัมมนาฯ ประกอบด้วย นักกฎหมายกฤษฎีกาของสำนักงานฯ นิตกรจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และจากองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ จำนวน ๒๐๐ คน

ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากร่างพระราชบัญญัติ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.

เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลางให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ มุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญ ซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงานและมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ประกอบกับมาตรการอื่น ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน อันจะก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

โดยประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คุ้มค่า เป็นไปด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ อันจะทำให้สามารถประหยัดงบประมาณของประเทศในการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ และสามารถนำงบประมาณที่เหลือไปใช้ในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งก่อให้เกิดความสะดวกและสามารถแข่งขันได้อย่างเป็นธรรมแก่ประชาชนซึ่งเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ การที่ร่างพระราชบัญญัตินี้เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบความถูกต้องในการจัดซื้อจัดจ้าง และมีการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และมีการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ย่อมทำให้การทุจริตกระทำได้ยากขึ้น อันเป็นการป้องกันการทุจริตได้อีกทางหนึ่ง

จัดซื้อ*
จัดจ้าง

